

LIETUVOS RESPUBLIKOS
GYVENTOJŲ PAJAMŲ MOKESČIO ĮSTATYMO NR. IX-1007
2, 6, 8, 13¹, 16, 17, 18, 18², 19, 20, 21, 22, 24, 25, 27, 34, 35 IR 37 STRAIPSNIŲ
PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 12¹ STRAIPSNIU ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto Įstatymo projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo Nr. IX-1007 2, 6, 8, 13¹, 16, 17, 18, 18², 19, 20, 21, 22, 24, 25, 27, 34, 35 ir 37 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 12¹ straipsniu įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas) parengtas, įgyvendinant Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“ (toliau – Vyriausybės programa), teisingesnės ir augti palankios mokesčių sistemos krypties iniciatyvas įvertinti mokesčių lengvatų tikslingumą ir poveikį, peržiūrėti mokesčių lengvatas ir specialias sąlygas, iškreipiančias apmokestinimo teisingumą ir kuriančias mokestinį arbitražą, taip pat įvertinti galimų pokyčių apmokestinant gyventojų pajamas poveikį mažinant pajamų nelygybę. Be to, taikomų mokesčių lengvatų ir specialių apmokestinimo sąlygų peržiūra numatyta ir kaip viena iš 2021 m. liepos 20 d. Europos Sąjungos Tarybos sprendimu patvirtinto Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įgyvendinimo priemonių.

Didelė pajamų nelygybė poliarizuoja visuomenę. Vyriausybės programoje nurodoma, kad problemų sprendimo būdai negali apsiriboti vien išmokų politika. Orientuojantis į teisingesnę, į pajamų nelygybės mažinimą nukreiptą mokesčių sistemą, Įstatymo projektu kartu siekiama paskatinti kurti aukštą pridėtinę vertę sukuriančias darbo vietas ir pritraukti daugiau aukštos kvalifikacijos darbuotojų, dalį didesniam darbo užmokesčiui tenkančios pajamų mokesčio naštos perkeliant kitoms didesnėms (paprastai – kapitalo) pajamoms.

Sprendimai dėl individualios veiklos pajamų apmokestinimo pokyčių, be kita ko, siūlomi:

- atsižvelgiant į 2022–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos finansų ministerijos tvarytą viešųjų finansų plėtros programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. kovo 9 d. nutarimu Nr. 209 „Dėl 2022–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos finansų ministerijos tvarytą viešųjų finansų plėtros programos patvirtinimo“, skirtos reformoms ilguoju laikotarpiu, nuostatas dėl poreikio spręsti nepakankamai subalansuotos pajamų mokesčio naštos savarankiškai dirbantiems asmenims kintančios darbo rinkos kontekste problemą, visų pirma, užtikrinant, kad tokiems asmenims tenkanti mokesčių našta būtų adekvati jų gaunamai naudai, taip pat leistų tikėtis pagrįstų socialinių išmokų įvykus draudžiamajam įvykiui (liga, pensinis amžius ir kt.). Dėl socialinių išmokų (senatvės pensijų) svarbu paminėti, kad nuo 2019 metų bendrosios socialinio draudimo senatvės pensijos dalies išlaidos dengiamos iš gyventojų pajamų mokesčio (toliau – GPM), sąlygos pagrindinę socialinio draudimo pensijos dalį finansuoti iš valstybės biudžeto sudarytos 2018 metais atlikus GPM ir socialinio draudimo įmokų reformą, sujungiant pagrindinę socialinio draudimo pensijos dalį užtikrinančią socialinio draudimo įmokų dalį su GPM ir atitinkamai perskaičiuojant GPM tarifus, taikomus pajamoms iš darbo santykių ar jų esmę atitinkančių santykių (vietoje 15 proc. nustatant 20 proc. pajamų mokesčio tarifą). Tačiau GPM tarifas, taikomas savarankiškai dirbantiems asmenims, nebuvo perskaičiuotas, kas iš esmės reiškia, kad šis tarifas vis dar neapima socialinio draudimo bazinės pensijos dalies;

- įvertinus tarptautinių organizacijų ekspertų išvagas dėl poreikio peržiūrėti individualios veiklos pajamoms taikomas apmokestinimo sąlygas, vertinant tenkančios mokesčio naštos skirtumus tiek tarp pačių individualią veiklą vykdančių asmenų (pvz., gaunančių skirtingo dydžio pajamas ar sumokančių mokestį skirtinga forma), tiek lyginant jas su darbo santykiais

susijusioms pajamoms taikomu apmokestinimu (Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (toliau – EBPO) parengta Lietuvos mokesčių politikos studija¹; Pasaulio banko vykdytas projektas „Labai mažos įmonės ir savarankiškai dirbantys asmenys: mokesčių ir reguliavimo įvertinimas, siekiant pašalinti kliūtis augimui“). Atliktose studijose nurodoma, kad šiuo metu taikoma apmokestinimo sistema, lemianti skirtingą iš esmės analogiškose situacijose esančių asmenų, t. y. gaunančių panašias pajamas, apmokestinimą, vertintina kaip galimai neatitinkanti horizontaliojo teisingumo principo. Taip pat peržiūrint individualios veiklos apmokestinimą, siekiama užtikrinti, kad iš esmės lengvatinės apmokestinimo sąlygos, tokios kaip galimybė mokėti fiksuoto dydžio pajamų mokestį, taikyti mažesnę 5 procentų mokesčio tarifą, atskaityti prezumpcines išlaidas jų neįrodžiant dokumentais, būtų taikomos tik smulkiajam verslui (kai gaunamos pajamos iš darbo santykių, mažesnis efektyvus mokesčio tarifas per NPD taikymą taip pat užtikrinamas tik mažiausias pajamas gaunantiems).

Pastaraisiais metais stebima tendencija, kad individualios veiklos vykdytojų daugėja, o skaitmeninių technologijų plėtra lemia tolesnius darbo rinkos pokyčius, atsiranda naujų verslo modelių (pvz., platformos), apdorojant gausius duomenis vystomi robotizavimo ir automatizavimo procesai, todėl tikėtina, kad ateityje dėl šių tendencijų silpnėjant darbdavio ir darbuotojo ryšiui individuali veikla bus dar plačiau naudojama kaip alternatyva veiklai darbo santykių pagrindu, todėl sprendimai, kurie užtikrintų adekvatų ir teisingesnį individualios veiklos pajamų apmokestinimą bei užtikrintų tinkamą šių asmenų socialinę apsaugą, tampa vis aktualesni.

EBPO atliktose studijose² nors ir siūloma individualios veiklos pajamų apmokestinimą priartinti prie pajamų iš darbo santykių apmokestinimo, tačiau kartu pažymima, kad tam tikras atotrūkis galėtų būti pagrįstas (pvz., poreikiu skatinti ekonomikos augimą ar darbo vietų susikūrimą, prisiimamą riziką dėl pajamų neužtikrintumo ir kt.), tačiau tik toks, kuris neskatinėtų darbo santykius dirbtinai keisti individualia veikla. Be to, nepaisant individualią veiklą vykdančių gyventojų skaičiaus augimo, šių asmenų pajamos pastarąjį dešimtmetį išlieka panašaus lygio ir sudaro tik apie 5 procentus nuo bendros su darbo santykiais susijusių pajamų bei individualios veiklos pajamų sumos. Todėl Įstatymo projektu siūloma individualios veiklos pajamų apmokestinimą keisti palaipsniui (atskirų siūlymo elementų įsigaliojimą išdėstant per tam tikrą laikotarpį), kartu stiprinant paprastesnio mokesčių nuo tokių pajamų sumokėjimo priemonės ir tokiu būdu sudarant galimybes nuosekliai prisitaikyti prie pagrįstai kintančios mokestinės naštos, kuri pereinamojo laikotarpio pabaigoje vis dar būtų, nors ir nežymiai, mažesnė.

Įstatymo projektu taip pat siekiama prisidėti prie pažeidžiamų asmenų grupių realiųjų pajamų lygio išsaugojimo, skurdo ir nelygybės mažinimo didinant maksimalų taikytiną NPD. NPD didinimo tikslas ir uždaviniai – mažinti darbo jėgos apmokestinimą mažas ir vidutines pajamas gaunantiems asmenims, taikant didesnę maksimalų taikytiną NPD 2024 ir vėlesniais mokestiniais metais. Ši priemonė, pirmiausia, veiktų kaip tikslinė priemonė, nukreipta į socialiai jautresnes gyventojų grupes, užtikrindama jų pajamų į rankas augimą.

Kartu, atsižvelgiant į naujai atsirandančius finansų rinkų produktus bei siekiant užtikrinti pajamų, gautų iš investavimo į įvairius finansų rinkose siūlomus produktus, apmokestinimo neutralumą, taip pat įvertinus Lietuvos banko siūlomame kapitalo rinkos plėtros priemonių plane³ pateiktą informaciją, kad, rinkos dalyvių nuomone, viena iš pasyvaus investavimo į finansinius produktus priežasčių yra sudėtingas pajamų iš tokių produktų apmokestinimo režimas, o investicinės sąskaitos įteisinimas matomas kaip vienas iš esminių mokestinių

¹ OECD Tax Policy Reviews: Lithuania 2022 | en | OECD

² Strengthening the design of the tax and benefit system in Lithuania to reduce inequality and poverty and stimulate economic growth; OECD Tax Policy Reviews: Lithuania 2022 | en | OECD

Taxation and the future of work: How tax systems influence choice of employment form; 20f7164a-en.pdf (oecd-ilibrary.org)

³ [36955_91fc34c23b45b9cd434ffba0d0b4653a.pdf \(lb.lt\)](https://www.oecd-ilibrary.org/taxation/taxation-and-the-future-of-work-how-tax-systems-influence-choice-of-employment-form_20f7164a-en.pdf)

pakeitimų, kuris paskatintų naujų investuotojų pritraukimą ir investuotojų aktyvumą, taip pat Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. lapkričio 30 d. sprendimu patvirtintose Kapitalo rinkos plėtros gairėse⁴ numatytą rekomendaciją įteisinti investicinės sąskaitos institutą, peržiūrimos pajamų iš aktyvaus investavimo apmokestinimo sąlygos.

Taip pat įvertinus 2023 metų pradžioje Lietuvos banko atlikto investicinio gyvybės draudimo produkto platinimo tyrimo⁵ rezultatus, kurie parodė, kad dažnai klientui siūloma jo poreikių neatitinkanti gyvybės draudimo sutartis, taip pat nenurodoma, kad tiesioginiai ir netiesioginiai atskaitymai gali sudaryti nuo 20 iki 51 proc. sumokėtų draudimo įmokų, tačiau kaip vienas pagrindinių sutarties privalumų beveik visais atvejais pateikiama galimybė pasinaudoti GPM mokesčio lengvata, peržiūrimos atskiriems investavimo produktams taikomos pajamų mokesčio lengvatos. Pažymėtina, kad peržiūrėti lengvatas III pensijų pakopos pensijų fondams bei gyvybės draudimo produktams jau anksčiau ne kartą yra siūlęs Lietuvos bankas⁶. Anot Lietuvos banko, šios mokestinės lengvatos prisideda prie investicinių paslaugų rinkos išskrypimo ir nėra efektyvios, gyvybės draudimo įmonės ir III pakopos pensijų fondai yra įgiję konkurencinį pranašumą, palyginti su kitomis finansų įmonėmis, dėl to gali nustatyti didesnius paslaugų mokesčius. Be to, gyventojų sprendimą naudotis produktais, kuriems galioja mokestinė lengvata, gali lemti siekis pasinaudoti tik pačia lengvata, todėl su lengvata siejamas tikslas gali likti nepasiektas, juolab, kad pagal dabar esančią sąrangą gyventojai nėra skatinami toliau investuoti susigražinamą GPM dalį.

Taip pat įvertinus mokesčių administratoriaus gaunamos informacijos kiekį ir pobūdį bei siekiant optimizuoti pajamų mokesčio deklaravimo ir sumokėjimo procesą, kartu skatinant savanorišką mokesčių mokėjimą, Įstatymo projektu siekiama mokesčių administratoriui priskirti daugiau funkcijų formuojant gyventojams pateikiamas preliminaras deklaracijas bei grąžinant deklaracijose užfiksuotas pajamų mokesčio permokas.

Minėtų mokesčių sistemos elementų peržiūros tikslu Lietuvos Respublikos finansų ministerijos iniciatyva buvo įsteigta beveik 50 įvairių institucijų, verslo asociacijų, visuomenės atstovų vienijanti mokestinių lengvatų ir kitų specialiųjų apmokestinimo sąlygų peržiūros tarpinstitucinė darbo grupė, vertinusi mokesčių sistemą 6 kryptimis, tarp kurių mokesčių lengvatų ir specialiųjų apmokestinimo sąlygų peržiūra, investicinės sąskaitos modelio įvedimo galimybės, taip pat pajamų nelygybės mažinimas. Šiomis kryptimis atlikta galimų reglamentavimo pokyčių, jų alternatyvų ir poveikio analizė pristatyta darbo grupei (prezentacijas paskelbiant ir viešai⁷), o Įstatymo projektas parengtas, atsižvelgiant ir į darbo grupės susitikimuose vykusias diskusijas, išsakytus argumentus ir pastebėjimus dėl vienos ar kitos alternatyvos.

Įstatymo projektu taip pat siekiama pašalinti pastebėtus redakcinio pobūdžio Įstatymo netikslumus bei jo nuostatas suderinti su Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatyme vartojamomis sąvokomis.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai ir rengėjai

Įstatymo projektą parengė Finansų ministerijos Mokesčių politikos departamento (direktorė – Jūratė Laurikėnaitė, tel. 239 0151) Tiesioginių mokesčių ir tarptautinio apmokestinimo skyriaus (skyriaus vedėjas – Evaldas Putrimas, tel. 219 9476, el. paštas Evaldas.Putrimas@finmin.lt) patarėja Živilė Kvedytė (tel. 219 9301, el. paštas zivile.kvedyte@finmin.lt); jame numatytų pakeitimų poveikio viešiesiems finansams vertinimus atliko Finansų politikos departamento (direktorius Irmantas Mikulėnas, tel. 219 9342), Pajamų

⁴ [22535_imp_8b79df977ceee66c4f642425a960c743.elektroninio dokumento nuorašas \(lrv.lt\)](https://www.lrv.lt/uploads/documents/files/2018%2004%2030%20LB%20vertinimai%20ir%20pasiulymai%20del%20mokesciu%20pertvarkos_fin.pdf)

⁵ [39962_7ec6e0f0108847c4083ee6b81fb04680.pdf \(lb.lt\)](https://www.lrv.lt/uploads/documents/files/2018%2004%2030%20LB%20vertinimai%20ir%20pasiulymai%20del%20mokesciu%20pertvarkos_fin.pdf)

⁶ Pvz.:

https://www.lb.lt/uploads/documents/files/2018%2004%2030%20LB%20vertinimai%20ir%20pasiulymai%20del%20mokesciu%20pertvarkos_fin.pdf

⁷ <https://finmin.lrv.lt/lt/aktualus-valstybes-finansu-duomenys/mokesciu-darbo-grupe>

analizės ir planavimo skyriaus vedėja Eglė Bajorinienė (tel. 219 9377, el. p. Egle.Bajoriniene@finmin.lt).

3. Dabartinis teisinis Įstatymo projekte aptartų teisinių santykių reglamentavimas

Pagal galiojančio Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 6 straipsnio nuostatas gyventojų pajamos apmokestinamos taikant tokius tarifus:

- su darbo santykiais ar jų esmę atitinkančiais santykiais susijusioms pajamoms, tantjemoms ar kitam atlygiui už veiklą stebėtojų taryboje ar valdyboje, paskolų komitete, taip pat iš darbdavio gautoms pajamoms pagal autorines sutartis, mažųjų bendrijų vadovų, kurie nėra tų mažųjų bendrijų nariai, pagal civilinę (paslaugų) sutartį už vadovavimo veiklą gautoms pajamoms (toliau – su darbo santykiais ar jų esmę atitinkančiais santykiais susijusios pajamos), kai visos kartu neviršija 60 vidutinių darbo užmokesčių (toliau – VDU) – 20 procentų, viršijančiai daliai – 32 procentai;
- pajamoms iš paskirstytojo pelno (dividendai), ligos, motinystės, tėvystės pašalpoms, vaiko priežiūros, ilgalaikio darbo išmokoms, nepriklausomai nuo pajamų dydžio – 15 procentų;
- nekilnojamojo turto nuomos pajamoms – 15 proc. (20 proc., jei viršijama 120 VDU suma), o gyvenamosios paskirties patalpų nuomos pajamoms gyventojo pasirinkimu arba pasibaigus mokestiniam laikotarpiui – 15 procentų arba iš anksto mokant savivaldybių tarybų nustatyto dydžio fiksuotą mokestį už kiekvieną turto objektą;
- individualios veiklos pajamoms – 15 procentų (pritaikius mokesčio kreditą, realus tarifas svyruoja nuo 5 iki 15 procentų, priklausomai nuo gautų pajamų dydžio);
- atliekų pridavimo pajamoms – 5 procentai, tačiau jei kartu su kitomis pajamomis viršija 120 VDU – 20 procentų;
- kitoms nenurodytoms pajamoms (pvz., palūkanoms, honorarams, turto pardavimo pajamoms), neviršijančioms 120 VDU – 15 procentų, viršijančioms – 20 procentų.

Taip pat Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 6 straipsnyje įtvirtinta taisyklė, kad už per mokestinį laikotarpį gautas kai kurias individualios veiklos pajamas gali būti mokamas savivaldybių tarybų nustatytas fiksuoto dydžio pajamų mokestis (sumokamas įsigyjant verslo liudijimą), kartu nustatant mokestinio laikotarpio sumą – 45 000 eurų, kurią viršijančios individualios veiklos pajamos apmokestinamos taikant bendrą 15 procentų pajamų mokesčio tarifą. Be to, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. lapkričio 19 d. nutarime Nr. 1797 „Dėl verslo liudijimų išdavimo gyventojams taisyklių ir veiklų, kuriomis gali būti verčiamasi turint verslo liudijimą, rūšių sąrašo“ numatomi galimybių mokėti fiksuotą pajamų mokestį ribojimai, numatant, kad fiksuotas pajamų mokestis negali būti mokamas, kai pajamos, gaunamos iš juridinių asmenų, viršija 4 500 eurų sumą (t. y. 10 proc. nuo minėtos 45 000 ribos), o tais atvejais, kai juridinis asmuo užsiima tokia pačia veikla kaip ir verslo liudijimą turintis gyventojas – fiksuoto dydžio mokestis apskritai negali būti mokamas. Nekilnojamojo turto nuomos atveju fiksuoto dydžio pajamų mokestis taip pat gali būti mokamas tik jei neviršijama 45 000 eurų pajamų riba.

Pagal Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 39 punkto nuostatas, neapmokestinamosioms pajamoms priskiriama darbuotojo nauda, gauta darbdaviui sumokėjus už viešojo transporto bilietus, skirtus atvykti į darbą ar parvykti iš jo.

Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 58 punkte nustatyta mokesčio lengvata – darbuotojo pagal pasirinkimo sandorius iš darbdavio ar su juo susijusio asmens nauda, gauta įsigijus akcijų neatlygintinai ar už lengvatinę kainą, neapmokestinama, jeigu akcijos įsigijamos ne anksčiau kaip po 3 metų nuo teisės į pasirinkimo sandorį suteikimo.

Pagal šiuo metu galiojančias Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo nuostatas, pajamos iš finansinių produktų (pvz., vertybinių popierių perleidimo pajamos, taip pat palūkanos už skolos vertybinius popierius, pajamos iš išvestinių finansinių priemonių ir kt.), jei minėtoms pajamoms netaikomos Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 17 straipsnio 1 dalyje numatytos lengvatų, apmokestinamos 15 procentų (arba 20 proc., jei viršijama 120 VDU dydžių suma) GPM tarifu. Pajamos apmokestinamos tuo mokestiniu laikotarpiu, kuriuo jos gautos, o finansinių produktų

įsigijimo išlaidas leidžiama atimti tik iš finansinių produktų pardavimo ar kitokio perleidimo nuosavybės pajamų, nors mokestiniu laikotarpiu gautos pajamos iš finansinių produktų laikymo (pvz., palūkanos) apmokestinamos neatimant iš jų jokių išlaidų, kas atskirais atvejais reiškia, kad šios pajamos apmokestinamos net jei pardavus patį produktą patiriama nuostolių.

Pagal Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 26 punktą, šiuo metu neapmokestinamosioms pajamoms priskiriamos dovanos, gautos iš sutuoktinių, vaikų (įvaikių), tėvų (įtėvių), brolių, seserų, vaikaičių ir senelių, nepriklausomai nuo dovanų vertės.

Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 18 straipsnis numato, kad visi individualią veiklą vykdančios gyventojai, apskaičiuodami tokios veiklos apmokestinamąsias pajamas, gali pasirinkti šioms pajamoms uždirbti patirtomis išlaidomis laikyti ne faktiškai patirtas dokumentais pagrįstas sąnaudas, o preziumuojamas išlaidas – 30 procentų gautų (uždirbtų) individualios veiklos pajamų. Gyventojas, pasirinkęs apmokestinamąsias individualios veiklos pajamas apskaičiuoti šiuo būdu, neprivalo turėti atskaitomos sumos pagrindimo dokumentų. Be to, individualios veiklos pajamų leidžiamais atskaitymams priskiriamos valstybinio socialinio draudimo (toliau – VSD) ir privalomojo sveikatos draudimo (toliau – PSD) įmokos, t. y. šiomis įmokomis mažinama apmokestinimo bazė (deklaruojant numanomas išlaidas GPM apskaičiavimo tikslais laikoma, kad į 30 proc. numanomas išlaidas įtrauktos ir VSD bei PSD), nors skaičiuojant pajamų mokestį nuo gyventojų su darbo santykiais susijusių pajamų, į gyventojų sumokamas minėtas įmokas neatsižvelgiama. Taip pat, gyventojams, vykdančioms individualią veiklą, VSD ir PSD bazė skiriasi priklausomai nuo pasirinkto išlaidų apskaitymo metodo – kai renkamasi nurodyti faktines išlaidas, VSD ir PSD įmokomis apmokestinamas pelnas, įvertinus patirtas veiklos išlaidas, kai deklaruojamos numanomos 30 procentų išlaidos, minėtos įmokos skaičiuojamos nuo pajamų, sumažintų 30 procentų, t. y. nuo pelno, kurį skaičiuojant atskaitytos ne tik numanomos veiklos išlaidos, bet ir numanomos VSD bei PSD įmokos.

Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 20 straipsnyje nustatyta, kad apmokestinant pajamas iš darbo santykių ar jų esmę atitinkančių santykių taikomas maksimalus mėnesio neapmokestinamasis pajamų dydis šiuo metu siekia 625 eurus (t. y. 7 500 eurų per metus). Asmenims su negalia, priklausomai nuo negalios lygio, taikomas 1 005 eurų, arba 935 eurų, mėnesio (atitinkamai, 12 060 eurų, arba 11 220 eurų per metus) neapmokestinamasis pajamų dydis.

Pagal Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 21 straipsnį, gyventojas iš savo apmokestinamųjų pajamų gali atimti pagal investicinio gyvybės draudimo sutartis, taip pat į pensijų fondus sumokėtas sumas, per mokestinį laikotarpį neviršijančias 1 500 eurų. Pensijų įmokos į pensijų fondus, mokamos pagal Lietuvos Respublikos pensijų kaupimo įstatymo nuostatas (II pakopos pensijų kaupimas), iš pajamų atimamos tik tada, kai gyventojas jas moka kaip papildomas kaupiamąsias pensijų įmokas, yra didesnės negu 3 procentai šio gyventojų pajamų, nuo kurių skaičiuojamos VSD įmokos.

Pagal šiuo metu galiojančią GPM deklaravimo tvarką, pajamų mokesčio deklaraciją privalo pateikti pats gyventojas (išskyrus įstatyme nustatytus atvejus, kai deklaracija neteikiama). Mokesčių administratorius pagal turimus duomenis parengia preliminaras deklaracijas, kurias gyventojas, teikiantis deklaraciją, iki gegužės 1 dienos patvirtina be pakeitimų arba patikslina. Tačiau dažnai gyventojai patvirtina mokesčių administratoriaus suformuotas preliminaras deklaracijas be papildomo jų tikslinimo. Nepaisant to, kad preliminarioje deklaracijoje tikslintinų duomenų nėra, tokia deklaracija nebus laikoma pateikta, jeigu gyventojas papildomai jos nepažymės kaip teikiamos, taip pat nesudaromos galimybės mokesčių administratoriui mokesčio permoką grąžinti per nustatytą terminą.

4. Naujos teisinio reglamentavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Pajamų mokesčio tarifų peržiūra

Perskirstant mokesčio našta tarp su darbo santykiais ir jų esmę atitinkančiais santykiais susijusių pajamų, kurioms taikomas didesnis pajamų mokesčio tarifas (32 proc.), ir kitų rūšių aukštesnių pajamų, siūloma peržiūrėti taikomų pajamų mokesčio tarifų dydžius:

1) Pajamoms, nepriklausomai nuo gautų metinių pajamų sumos, taikyti pagrindinius tarifus:

- su darbo santykiais ar jų esmę atitinkančiais santykiais susijusioms pajamoms, tantjemoms, iš darbdavio gautiems autoriniams atlyginimams, mažųjų bendrijų vadovų (ne narių) pajamoms – 20 procentų;

- pajamoms iš individualios veiklos:

a) nominalusis tarifas (*tarifas palaipsniui didinamas nuo 2-ųjų metų*):

- 2024 metais – 15 procentų;
- 2025 metais – 17 procentų;
- nuo 2026 metų – 20 procentų.

Pritaikius mokesčio kreditą, efektyvusis tarifas svyruos nuo 3 iki 15, 17 ar 20 procentų;

b) mokesčio kreditas (*palaipsniui mažinamas apatinis efektyvusis GPM tarifas, kartu nuo 2-ųjų metų sumažinant ribą, kurią pasiekus taikomo kredito dydis pradeda mažėti*):

- 2024 metais 11 procentinių punktų dydžio kreditas taikomas iki 20 000 eurų apmokestinamųjų pajamų ir palaipsniui iki 0 procentų sumažėja 20 000–35 000 eurų apmokestinamosioms pajamoms.
- 2025 metais 14 procentinių punktų dydžio kreditas taikomas iki 15 000 eurų apmokestinamųjų pajamų ir palaipsniui iki 0 procentų sumažėja 15 000–35 000 eurų apmokestinamosioms pajamoms.
- nuo 2026 metų 17 procentinių punktų dydžio kreditas taikomas iki 15 000 eurų apmokestinamųjų pajamų ir palaipsniui iki 0 procentų sumažėja 15 000–35 000 eurų apmokestinamosioms pajamoms.

- nekilnojamojo turto nuomos pajamoms – 15 procentų, kartu atsisakant galimybės mokėti fiksuoto dydžio pajamų mokestį nuo gyvenamosios paskirties patalpų nuomos pajamų ir užtikrinant nuoseklų fiksuoto pajamų mokesčio traktavimą, kai fiksuotas GPM galėtų būti mokamas tik iš tų veiklos rūšių pajamų, kurios laikomos individualia veikla. 2021 metų duomenimis, 15,1 tūkst. gyventojų vykdė veiklą įsigiję verslo liudijimą gyvenamosios paskirties patalpų nuomai ir šių gyventojų mokėtina pajamų mokesčio suma sudarė 4,8 mln. eurų;

- atliekų pridavimo pajamoms – 5 procentai nuo apyvartos;

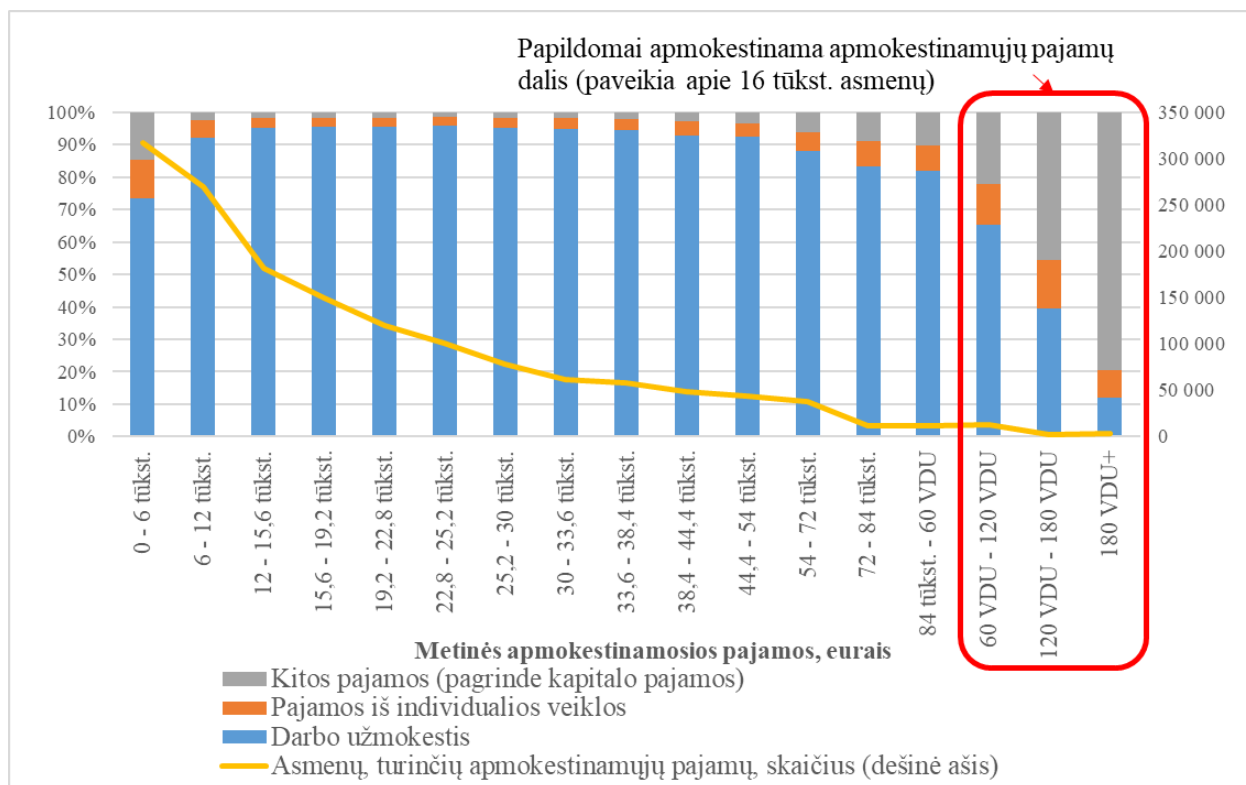
- kitoms pajamoms, įskaitant pajamas iš kapitalo ir turto nuomos, – 15 procentų.

2) Tam tikrą sumą viršijančioms bendroms apmokestinamosioms metinėms pajamoms (įskaitant dividendus, individualios veiklos pajamas ir kt.) taikyti papildomą pajamų mokesčio tarifą:

- bet kokios rūšies apmokestinamųjų pajamų sumos daliai, viršijančiai 60 VDU, bet neviršijančiai 180 VDU dydžio sumą, – papildomai 5 procentus;

- bet kokios rūšies apmokestinamųjų pajamų sumos daliai, viršijančiai 180 VDU dydžio sumą – papildomai 7 procentus.

1 grafikas. Apmokestinamųjų pajamų struktūra ir asmenų skaičius pagal apmokestinamųjų pajamų intervalus

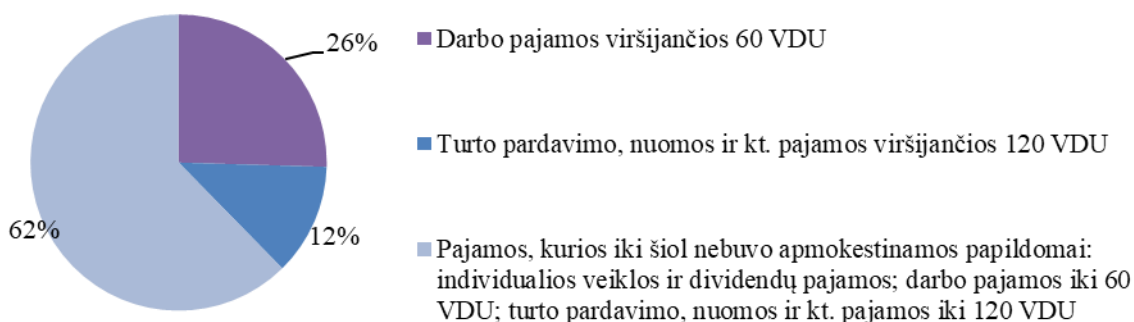
Toks mokesčių naštos aukštesnes pajamas gaunantiems asmenims perskirstymas lemtų, kad mokėtojų, mokesčių papildomą GPM nuo pajamų, viršijančių 60 VDU, skaičius padvigubėtų (1 lentelė), o didesnę papildomai apmokestinamųjų pajamų krepšelio dalį, ypač kai pajamos viršija 180 VDU, sudarytų apmokestinamosios pajamos, kurios iki šiol nebuvo apmokestinamos papildomai (pvz., individualios veiklos, dividendų pajamos, taip pat tos su darbo santykiais susijusios arba turto pardavimo bei nuomos pajamos, kurios, vertinamos atskirai, nesiekė pajamų ribos, nuo kurios taikomas progresinis apmokestinimas). Kartu tarifų pokyčiai lemtų, kad aukštomis darbinėms pajamoms tenkanti mokesčių našta sumažėtų.

Toks naštos perskirstymas neturėtų sukurti reikšmingų paskatų fiziniams ir juridiniams asmenims keisti rezidavimo mokesčių tikslais jurisdikciją mokesčių optimizavimo tikslais, nes, kaip nurodoma Lietuvos banko pateikiamoje informacijoje, net ir įsigaliojus siūlomiems pakeitimams Lietuvoje taikomi mokesčių tarifai, pavyzdžiui, pajamoms iš dividendų, tebebus mažesni nei daugumoje kitų EBPO valstybių.

1 lentelė. Aukštesnes pajamas gaunančių asmenų skaičius

	Siuo metu	Po pakeitimų
60 VDU +	8 tūkst. gaunančių su darbo santykiais susijusių pajamų (32 % tarifas)	16,5 tūkst. gaunančių bet kokios rūšies apmokestinamųjų pajamų (pajamų daliai nuo 60 VDU iki 180 VDU taikomas +5 % tarifas)
180 VDU +	0,4 tūkst. gaunančių kitų apmokestinamųjų pajamų (20% tarifas)	iš 16,5 tūkst. asmenų, 2,5 tūkst. gaunančių bet kokios rūšies apmokestinamųjų pajamų (pajamų daliai, viršijantys 180 VDU, taikomas +7% tarifas)

2 grafikas. Papildomai apmokestinamų pajamų struktūra po pakeitimų (asmenų apmokestinamųjų pajamų dalis, viršijanti 60 VDU)

3) Fiksuotas pajamų mokestis galės būti taikomas tik individualios veiklos pajamoms iki 20 000 eurų, kartu išlaikant galimybę 10 procentų nuo šios sumos gauti iš juridinių asmenų, kurių vykdoma veikla nėra analogiška verslo liudijime įrašyti veiklos rūšiai. Pajamų ribą, iki kurios gali būti mokamas fiksuoto dydžio pajamų mokestis, siūloma mažinti įvertinus tai, kad šiuo metu galiojanti 45 000 eurų riba lemia itin žemą efektyvųjį pajamų mokesčio tarifą – vidutiniškai apie 1,7 procento (vertinant visas verslo liudijimų rūšis, išskyrus gyvenamosios paskirties patalpų nuomos verslo liudijimus), nors iš individualios veiklos, mokant pajamų mokestį nuo metinio veiklos rezultato, pajamos apmokestinamos bent 5 procentų efektyviu GPM tarifu, o nuo 20 000 eurų apmokestinamojo pelno šis efektyvusis tarifas pradeda didėti (Įstatymo projektu siūloma šį 20 000 eurų slenkstį mažinti iki 15 000 eurų). Minėtoje EBPO studijoje nurodoma, kad esama 45 000 eurų riba, kurią pasiekia tik itin maža verslo liudijimus įsigijusių asmenų dalis, lemia horizontalaus apmokestinimo teisingumo trūkumą. Remiantis 2019 metų verslo liudijimų (išskyrus gyvenamosios paskirties patalpų nuomos verslo liudijimus) statistika, matyti, kad fiksuoto dydžio GPM mokėjo apie 77 tūkst. asmenų, 84 procentai iš jų generavo iki 20 000 eurų pajamų (apyvartos) per metus. Be to, vertinant Valstybinės mokesčių inspekcijos teikiamų paslaugų prieinamumą ir kitas aplinkybes, būtų tikslinga palaipsniui pereiti prie vienodos individualios veiklos pajamų apmokestinimo sistemos, pajamų mokestį mokant nuo faktinio pelno.

Kartu atsižvelgiant į tai, kad fiksuotas pajamų mokestis mokamas nuo individualios veiklos pajamų, o individuali veikla savo esme yra tęstinė veikla, apimanti ne tik tiesioginį bendravimą su klientais, tačiau ir įvairius parengiamuosius darbus (pvz., prekių užsakymą, tiekėjų ir klientų paiešką ir pan.), kuri neturėtų būti laikoma nutrūkusia tomis dienomis, kai ją vykdomas gyventojas konkrečią dieną (pvz., savaitgalį) neatlieka su verslo liudijime nurodytos rūšies veikla susijusių veiksmų, siūloma nustatyti, kad verslo liudijimas negali būti išduodamas trumpesniam nei 30 iš eilės einančių kalendorinių dienų laikotarpiui.

Individualios veiklos sąnaudų atskaitymo pokyčiai

Peržiūrint individualios veiklos apmokestinimo sąlygas, siūloma neleidžiamiesiems atskaitymams priskirti nuo tokios veiklos pajamų sumokėtas VSD ir PSD įmokas, kurios iš esmės skirtos ne pajamoms uždirbti, o gyventojų socialinei apsaugai užtikrinti. Toks pakeitimas, be kita ko, reikštų teisingesnę apmokestinimo sistemą pagal darbo sutartis dirbančių asmenų, kurių pajamos apmokestinamos GPM, neatsižvelgiant į nuo tų pačių pajamų sumokėtas privalomas VSD ir PSD įmokas, atžvilgiu (šis aspektas išskirtas ir minėtoje EBPO studijoje). Be to, būtent VSD įmokų neatskaitymu iš pajamų apskaičiuojant gyventojų pajamų mokestį grindžiamas socialinio draudimo pensijų neapmokestinimas (skirtingai, nei įprasta užsienio valstybėse), tačiau iki šiol VSD įmokos nebuvo atskaitomos tik iš pajamų, susijusių su darbo santykiais, nors pensijoms taikomu neapmokestinimu naudojasi ir gaunantys individualios veiklos pajamų asmenys.

Kadangi šiuo metu GPM apskaičiavimo tikslais laikoma, kad į prezumpcines išlaidas įtrauktos ir VSD bei PSD įmokos, šias įmokas priskyrus neleidžiamiesiems atskaitymams, atitinkamai siūloma mažinti ir prezumpcinių išlaidų dydį. Minėtos įmokos sudaro 12,3 procentinio punkto iš 30 procentų prezumpcinių išlaidų dydžio, tad siūloma jų įtaką vertinti individualią veiklą vykdančių asmenų naudai suapvalinus iki 10 procentinių punktų, atitinkamai prezumpcines išlaidas mažinant nuo 30 procentų iki 20 procentų. Taip pat šis pakeitimas suvienodintų VSD ir PSD įmokų bazės apskaičiavimo principus tarp faktinės ir prezumpcines išlaidas deklaruojančių asmenų.

Kartu įvertinus tai, kad pridėtinės vertės mokesčio (toliau – PVM) mokėtojai bet koku atveju turi vesti detalią apskaitą, t. y., be kita ko, kaupti prekių ar paslaugų įsigijimo dokumentus PVM tikslais, o paprastai PVM mokėtoju tampama viršijus Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatyme nustatytą pajamų (apyvartos) ribą, siūloma galimybę kaip išlaidas atskaityti fiksuotą dalį pajamų sumos (20 proc.) individualią veiklą vykdančioms gyventojams palikti, tik kai jų mokestinio laikotarpio individualios veiklos pajamos neviršija 55 000 eurų sumos. Galimybė deklaruoti prezumpcines išlaidas 2021 metais naudojosi apie 75 procentai⁸ visų pajamas iš individualios veiklos deklaravusių asmenų, iš kurių 2,7 tūkst. gyventojų (arba 2,4 proc. prezumpcines išlaidas taikiusių mokėtojų) buvo PVM mokėtojai.

Tokie pokyčiai atlieptų ir minėtoje EBPO studijoje pateiktą siūlymą sumažinti prezumpcinių išlaidų atskaitymo galimybes, siekiant prisidėti prie mokesčių administratoriaus galimybių vykdyti efektyvią kontrolę, užtikrinant tinkamą savarankiškai dirbančių asmenų mokestinių prievolių vykdymą.

Mokesčių naštos skirtumo tarp individualios veiklos ir darbo santykių mokesčių naštos sumažėjimas

Dėl pajamų tarifų peržiūros ir individualios veiklos sąnaudų atskaitymo pokyčių, asmenų, vykdančių individualią veiklą, mokestinė našta palaipsniui priartėtų prie asmenų, gaunančių su darbo santykiais ar jų esmę atitinkančiais santykiais susijusias pajamas, mokestinės naštos. Šiuo metu individualios veiklos pajamos (uždirtas pelnas prieš mokesčius) neretai apmokestinamos daug mažiau lyginant su tuo, kaip apmokestinama tokio paties dydžio darbo vietos kaina dirbant pagal darbo santykius. Nors tokiu būdu skatinama individuali veikla, tai neatitinka horizontalaus mokesčių teisingumo principo, kad mokestinė našta neturėtų reikšmingai skirtis, kai vykdomos veiklos savo esme itin artimos. Įgyvendinus siūlomus pakeitimus, mokestinės naštos skirtumas tarp šių veiklos formų sumažėtų, o siekiant laipsniško mokesčių naštos pasikeitimo, skirtumą siūloma sumažinti per 3 metus (2 lentelė).

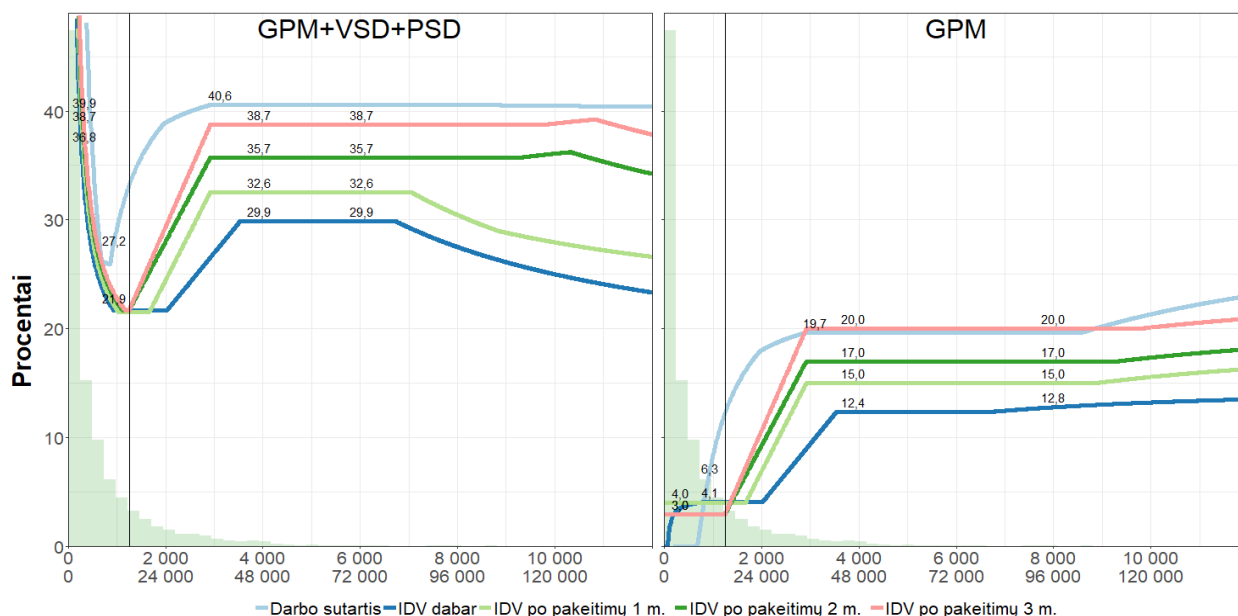
2 lentelė. Individualios veiklos apmokestinimo pokyčių suvestinė

	1 metai	2 metai	3 metai
Pagrindinis GPM tarifas	15 %	17 %	20 %
Mokesčio kredito dydis	11 %	14 %	17 %
Metinių apmokestinamųjų pajamų (pelno prieš mokesčius) intervalas, kuriame taikomas regresyvus pajamų iš individualios veiklos mokesčio kreditas	20 000–35 000 eurų	15 000–35 000 eurų	15 000–35 000 eurų
Neleidžiama iš apmokestinamųjų pajamų atimti VSD ir PSD įmokų (deklaruojantiems prezumpcines sąnaudas atitinkamai jų dydį sumažinant nuo 30 proc. iki 20 proc.)	Taip	Taip	Taip
Leidžiama taikyti prezumpcines sąnaudas tik iki PVM registracijos ribos	Taip	Taip	Taip

⁸ Nevertinant asmenų, gavusių individualios veiklos pajamų iš žemės ūkio veiklos, kurie dažniausiai deklaruoja faktines sąnaudas.

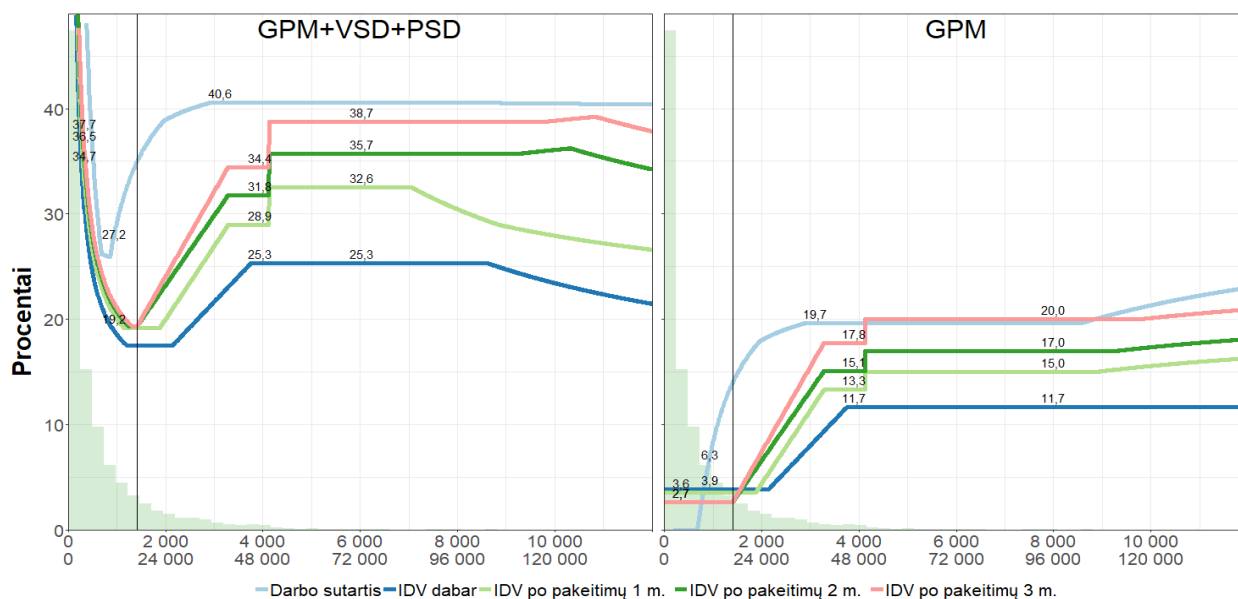
Individualios veiklos mokestinės našos (GPM, VSD ir PSD įmokų suma, padalyta iš individualios veiklos pelno prieš mokesčius) ir asmenų, gaunančių pajamų iš darbo santykių, mokestinės našos (GPM, VSD įmokų ir PSD suma, padalyta iš darbo vietos kainos) pokyčiai pavaizduoti 3 grafike (kai asmuo, vykdamas individualią veiklą, deklaruoja faktines išlaidas) ir 4 grafike (kai asmuo, vykdamas individualią veiklą, deklaruoja prezumpcines išlaidas).

3 grafikas. Individualios veiklos apmokestinimo našos (standartiniu atveju) pokyčiai, kai individualią veiklą vykdamas asmuo deklaruoja faktines sąnaudas

Darbo pajamos - Darbo vietos kaina (Eur/mėn.) / IDV pajamos - Pelnas prieš mokesčius (Eur/metų)

4 grafikas. Individualios veiklos apmokestinimo našos (standartiniu atveju) pokyčiai, kai individualią veiklą vykdamas asmuo deklaruoja prezumpcines sąnaudas, faktiškai patirdamas 10 procentų sąnaudų nuo apyvartos

Darbo pajamos - Darbo vietos kaina (Eur/mėn.) / IDV pajamos - Pelnas prieš mokesčius (Eur/metų)

Pastabos:

3 ir 4 grafikuose (1) x ašyje lyginami darbo santykiai ir individuali veikla prieš ir po pakeitimų. Darbo santykiai x ašyje atvaizduojami kaip darbo vietos kaina (iš esmės sutampa su bruto atlyginimu). Kai vykdoma individuali veikla, x ašyje atvaizduojamas tokią veiklą vykdančio pelnas prieš mokesčius; (2) linijomis

atvaizduojama vidutinė mokestinė našta prieš ir po pokyčių, matuojama kaip mokėtinų mokesčių (GPM + VSD + PSD arba tik GPM) dalis nuo darbo vietos kainos (darbo santykių atveju) arba nuo pelno prieš mokesčius (individualios veiklos atveju). (3) žalia stulpeline diagrama atvaizduojamas pajamas iš individualios veiklos deklaruojančių asmenų (deklaruojančių tiek faktines, tiek prezumpcines išlaidas) skaičiaus pasiskirstymas pagal pajamų dydį; (4) individualią veiklą vykdančių asmenų mokestinės naštos pasikeitimai modeliuojami darant prielaidą, kad antrais metais po pakeitimų VSD ir PSD įmokų lubos taikomos nuo 60 VDU metinių pajamų (šiuo metu lubos pradedamos taikyti ties 43 VDU); (5) įvertintas individualią veiklą vykdančiųjų įtraukimas į nedarbo draudimą antrais metais po pakeitimų; (6) pritaikytos PSD įmokų grindys, nors jos aktualios ne visais atvejais⁹; (7) 3 grafike juoda vertikali linija žymi 15 tūkst. eurų ribą, 4 grafike – 16,875 tūkst. eurų ribą.

4 grafike individualios veiklos mokestinė našta ties PVM riba staigiai išauga dėl galimybės taikyti prezumpcines sąnaudas atsisakymo PVM mokėtojams (nes nagrinėjamas hipotetinis atvejis, kai faktinės sąnaudos sudaro 10 procentų, ties šia riba įvyksta staigus šuolis, sulyginantis našą su faktinės sąnaudas deklaruojančio asmens).

Iš individualios veiklos gaunantiems iki 15 tūkst. eurų pelno prieš mokesčius¹⁰ (projektuojama, kad pasibaigus pereinamajam laikotarpiui tokie mokėtojai sudarys apie 85 proc. nuo visų deklaruojančių individualios veiklos pajamas asmenų) pasibaigus pereinamajam laikotarpiui mokesčių našta augtų nežymiai: faktinės išlaidas deklaruojantiems asmenims VSD ir PSD įmokų ir GPM mokesčių naštos suminis prieaugis sudarytų tik 0,06 proc. punkto dėl siūlymo šiuo metu taikomą efektyvųjį apatinį GPM tarifą sumažinti nuo 5 proc. iki 3 proc., taip amortizuojant VSD ir PSD įmokų priskyrimą neleidžiamiesiems atskaitymams ir apmokestinimą nedarbo draudimo įmokomis. Prezumpcines išlaidas deklaruojantiems asmenims (kai faktinės veiklos išlaidos sudaro 10 proc. nuo apyvartos) atitinkamai našta išaugtų šiek tiek daugiau – 1,8 procentinio punkto. Deklaruojant prezumpcines išlaidas naštos prieaugis didesnis dėl šiuo metu taikomo palankesnio, nei deklaruojant faktines sąnaudas, VSD ir PSD įmokų bazės skaičiavimo. Deklaruojant prezumpcines išlaidas, dalį mokesčių naštos išaugimo, kaip ir deklaruojant faktines išlaidas, amortizuoja sumažintas efektyvusis apatinis GPM tarifas. Taigi, siūlomi individualios veiklos apmokestinimo pakeitimai mokestinę našą užaugintų nežymiai, o mokėtojai papildomai gautų iki šiol netaikytą nedarbo draudimo suteikiamą naudą sumažėjusių pajamų iš GPM sąskaita.

Mažiausias pajamas iš individualios veiklos gaunantiems asmenims, kai deklaruojamos faktinės išlaidos, svarbus PSD įmokų grindų faktorius – uždriebantiems ne daugiau nei minimalioji mėnesinė alga (toliau – MMA), mokestinės naštos pasikeitimai tais atvejais, kai taikomos PSD įmokų grindys, skirsis nuo pirmiau nurodytų, nes PSD įmokas priskyrus neleidžiamiesiems atskaitymams tokie asmenys turėtų pradėti mokėti GPM (arba mokėtų daugiau GPM, nei mokėjo anksčiau). Tačiau atveju, kai faktinėms sąnaudoms taikomos PSD įmokų grindys, nėra daug, nes PSD įmokų grindys netaikomos, kai PSD įmokos mokamos nuo kitos rūšies pajamų (pavyzdžiui, kai asmuo tuo pačiu metu dirba pagal darbo sutartį, yra valstybės tarnautojas, pareigūnas, gauna ligos, motinystės, vaiko priežiūros išmokas ir kt.). PSD įmokos nuo individualios veiklos pajamų apskritai nėra mokamos (tad ir PSD grindys nėra taikomos), jei asmuo yra draustas valstybės lėšomis (turi būtinąją stažą senatvės pensijai gauti, yra studentas, studijuojantis pagal nuolatinės studijų programas ir kt.).

Iš individualios veiklos gaunantiems daugiau nei 15 tūkst. eurų pelno prieš mokesčius (projektuojama, kad pasibaigus pereinamajam laikotarpiui tokie mokėtojai sudarys apie 15 proc. nuo visų deklaruojančių individualios veiklos pajamas) apmokestinimo skirtumai, palyginti su

⁹ PSD įmokų grindys individualioje veikloje nėra taikomos, jei šios įmokos yra mokamos nuo kitos rūšies pajamų, pavyzdžiui, kai asmuo tuo pačiu metu dirba pagal darbo sutartį, yra valstybės tarnautojas, pareigūnas, gauna ligos, motinystės, vaiko priežiūros išmokas ir kt. PSD įmokos nuo individualios veiklos pajamų iš viso nėra mokamos (tad ir PSD grindys nėra taikomos), jei asmuo yra draustas valstybės lėšomis (turi būtinąją stažą senatvės pensijai gauti, yra studentas, studijuojantis pagal nuolatinės studijų programas ir kt.).

¹⁰ Prezumpcinės sąnaudos ši riba šiek tiek kitokia, priklauso nuo to, kokios yra faktinės patirtos sąnaudos, pavyzdžiui, jei asmuo renkasi deklaruoti prezumpcines sąnaudas, kai jo faktinės sąnaudos yra 10 procentų nuo apyvartos, ši riba yra 16,875 tūkst. eurų pelno prieš mokesčius.

dirbančių pagal darbo sutartis asmenų apmokestinimu, bus sumažinti reikšmingiau. Šiuo metu iš individualios veiklos gaunantiems daugiau nei 15 tūkst. eurų pelno prieš mokesčius maksimali mokestinė našta neviršija 29,9 procento, o tokio paties dydžio darbo vietos kainos apmokestinimas siekia 40,6 proc. Įgyvendinus pasiūlymus, pasibaigus pereinamajam 3 metų laikotarpiui, didesnes individualios veiklos pajamas gaunančių asmenų mokestinė našta padidėtų maksimaliai iki 38,7 procento, iš esmės dėl didinamo efektyviojo GPM tarifo. Apmokestinimo skirtumai, palyginti su darbo santykių apmokestinimu, sumažėtų ir itin didesnes pajamas (virš 43 VDU) deklaruojantiems asmenims – šiuo metu virš 43 VDU individualios veiklos pajamų gaunančių asmenų mokestinė našta mažėja dėl VSD ir PSD įmokų lubų. Tuo tarpu gaunančių pajamų iš darbo santykių asmenų VSD įmokų lubos yra aukštesnės – 60 VDU. Be to, 60 ir daugiau VDU pagal darbo santykius uždirbantiems asmenims taikomas aukštesnis, 32 procentų, GPM tarifas, o dirbantiems pagal individualią veiklą dėl tokios VSD ir PSD įmokų lubų ribos GPM tarifas nesikeičia. Įgyvendinus siūlymus, VSD įmokų lubos ir nominalūs GPM tarifai individualios veiklos ir darbo santykių pajamoms būtų suvienodinti, todėl mokesčių naštos skirtumo beveik neliktų. Maksimalų individualios veiklos pajamoms taikomą GPM tarifą (šiuo metu 15 procentų, pasibaigus pereinamajam laikotarpiui bus 20 proc.) mokančių gyventojų dalis nuo visų pajamų iš individualios veiklos gaunančių asmenų sudaro apie 2 procentus.

Kartu atsižvelgiant į Valstybinės mokesčių inspekcijos pateiktą informaciją apie praktikoje pasitaikančius piktnaudžiavimo atvejus, kai Valstybinės mokesčių inspekcijos ar Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pareigūnų vykdytų patikrinimų metu nustatoma, kad asmuo vykdo individualią veiklą nei pranešęs apie veiklos vykdymą, nei sudaręs darbo sutartį, o apie individualią veiklą informuoja tą pačią dieną po patikrinimo, dėl ko tampa sudėtingiau įrodyti ir nelegalaus darbo atvejus, siūloma patikslinti Gyventojų pajamų mokesčio įstatyme nustatytą pareigą individualią veiklą vykdančiams gyventojams apie veiklos vykdymo pradžią informuoti mokesčių administratorių, nustatant, kad tokia informacija turi būti pateikiama iki veiklos vykdymo pradžios, t. y. nepalikant galimybės informaciją teikti pirmąją veiklos vykdymo dieną, kas iš esmės veiklos registravimo sąlygų gyventojui nekeistų, tačiau kartu leistų užtikrinti efektyvesnę kontrolę.

Mokesčio lengvatų peržiūra

Įstatymo projektu siūloma patikslinti Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 39 punkte nustatytą lengvatą, sudarant galimybes neapmokestinti gyventojo gaunamos naudos, darbdaviui apmokėjus darbuotojo vykimo į darbą išlaidas, neatsižvelgiant į tai, kokiomis transporto priemonėmis darbuotojas naudojasi – viešuoju, priklausančiu įmonei ar nuosavu transportu. Siūlymas teikiamas įvertinus tai, kad darbuotojai, ypač gyvenantys atokesnėse vietovėse, dažnai neturi galimybės į darbą atvykti viešuoju transportu, ir siekiant užtikrinti vienodą gyventojui darbdavio kompensuotų vykimo į darbą išlaidų vertinimą mokesčio tikslais.

Įstatymo projektu siūloma sudaryti galimybes Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 58 punkte nustatyta lengvata naudotis ir tais atvejais, jei gyventojas buvo atitinkamos įmonės darbuotoju pasirinkimo sandorio sudarymo momentu ir darbo santykius išlaikė visą pasirinkimo sandorio laikotarpį, net jei realizavimo momentu darbo santykiai bus nutrūkę. Tokiu būdu būtų didinamas lengvatos darbuotojų įsitraukimo skatinimui poveikis, ypač įvertinus tai, kad pasirinkimo sandoriu įgytos teisės įsigyti darbdavio akcijų realizavimo laikas dažnai priklauso nuo akcijų vertės konkrečiu momentu, dėl ko realizavimo momentas gali nusikelti į daug vėlesnį laikotarpį nei įstatyme nustatytas 3 metų išlaikymo terminas. Kartu, įvertinus iš visuomenės gautas pastabas dėl konkretesnio pasirinkimo sandorio sąvokos apibrėžimo šio įstatymo tikslais, Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 58 punkte aiškiai nurodoma, kad lengvata taikoma tokiems sandoriams, kuriais darbuotojui suteikiama teisė ateityje įsigyti darbdavio ar su juo susijusio asmens akcijų lengvatine kaina ar nemokamai, kartu nebevarojant pačios pasirinkimo sandorio sąvokos.

Įvertinus užsienio valstybių praktiką, pagal kurią apmokestinamos ir dovanos tarp artimų giminaičių, tačiau taikant lengvatinį režimą, bei tarptautinių organizacijų rekomendacijas¹¹, siūloma neapmokestinamosioms pajamoms priskirti tik tam tikros sumos neviršijančią dovanų iš artimųjų vertę: 300 000 eurų per mokestinį laikotarpį – dovanoms, gautoms iš sutuoktinio, tėvų (įtėvių) vaikų (įvaikių), senelių, vaikų, brolių, seserų. Siūloma gana didelė neapmokestinamoji vertė, viena vertus, leistų į apmokestinamų asmenų ratą įtraukti dovanas gaunančius giminaičius, kita vertus, atitiktų galėjimo sumokėti mokesčius kriterijų. Pagal turimą deklaruotų dovanojimo sandorių statistiką¹² galima daryti išvadą, kad dėl siūlomų ribų dauguma sandorių tarp artimų giminaičių išliktų.

Be to, įvertinus žemės ūkio veiklos specifiką ir siekiant nesudaryti mokestinių kliūčių žemės ūkio veiklos tęstinumui perdavus ūkininko ūkį (turtą) šeimos nariams¹³, siūloma nustatyti, kad žemės ūkio veikloje naudojamo turto perdavimas artimiesiems yra neapmokestinamas, tačiau tik su sąlyga, kad dovaną gavęs artimasis toliau vykdys žemės ūkio veiklą bent 3 metus nuo dovanos gavimo dienos.

Laikantis nuoseklios Vyriausybės linijos palaipsniui artinti maksimalų taikytiną NPD prie MMA, kartu siekiant toliau nuosekliai mažinti mokesčių našą mažiausias pajamas uždirbantiems, 2024 metams siūloma gyventojams, kurių mėnesio pajamos neviršija 2 040 eurų, už 2024 metus taikyti 20,2 procento didesnę nei šiuo metu galiojantis maksimalus taikytinas mėnesio NPD – 751 euro (atitinkamai didesnę – 9 012 eurų – metinį NPD); gyventojams, kurių pajamos per mėnesį viršija 2 040 eurų, būtų išlaikytas šiuo metu taikomas NPD, t. y. jiems taikytinas NPD ir toliau būtų apskaičiuojamas pagal šiuo metu Gyventojų pajamų mokesčio įstatyme nustatytą formulę. 2 040 eurų bruto mėnesio atlyginimo riba, iki kurios taikomas didesnis NPD (palyginti 2023 metais galiojanti riba, iki kurios taikomas didesnis NPD, yra 1 926 eurai), parinkta atsižvelgiant į projektuojamą VDU 2024 metais ir siekiant užtikrinti tolygų mokesčių naštos pasikeitimą tarp asmenų, kuriems NPD didėja, ir asmenų, kurių NPD nesikeičia.

Kadangi dėl šio siūlymo pajamos į rankas didėtų asmenims, uždirbantiems iki maždaug vieno VDU, ir nesikeistų daugiau uždirbantiems, ši priemonė tikslingai prisidėtų prie piniginio skurdo ir pajamų nelygybės lygio Lietuvoje mažinimo, kartu išlaikant efektyvų biudžeto lėšų panaudojimą. Be to, gyventojų pajamų mokesčiu neapmokestinamos MMA dalis taip pat padidėtų – šiuo metu NPD sudaro 74,4 procento MMA, o priėmus Įstatymo projektą, darant prielaidą, kad MMA 2024 metais siektų 924 eurus, NPD ir MMA santykis 2024 metais sudarytų 81,3 procento.

Kartu tuo pačiu dydžiu, kuriuo didėja maksimalus taikytinas NPD, siūloma padidinti neįgaliesiems ir riboto darbingumo asmenims taikytiną NPD, t. y. nuo 1 005 iki 1 131 euro (didesnę neįgalumą ar mažesnę darbingumą turintiems asmenims), kitiems nuo 935 iki 1 061 euro.

¹¹ EBPO rekomenduoja šalims plačiau taikyti turto perdavimo mokesčius (pvz., paveldimo turto ir dovanų apmokestinimas), nes jie:

- palankesni ekonominiam augimui;
- kartu su kapitalo pajamų mokesčiu užkerta kelią dinastinio turto kaupimui;
- ilgalaikėje perspektyvoje mažina turto nelygybę;
- stiprina horizontalųjį teisingumą (pagal horizontaliojo teisingumo principą žmonės, gaunantys tokią pačią pajamų ar turto sumą, turėtų būti apmokestinami panašiai);
- paprastas administravimas.

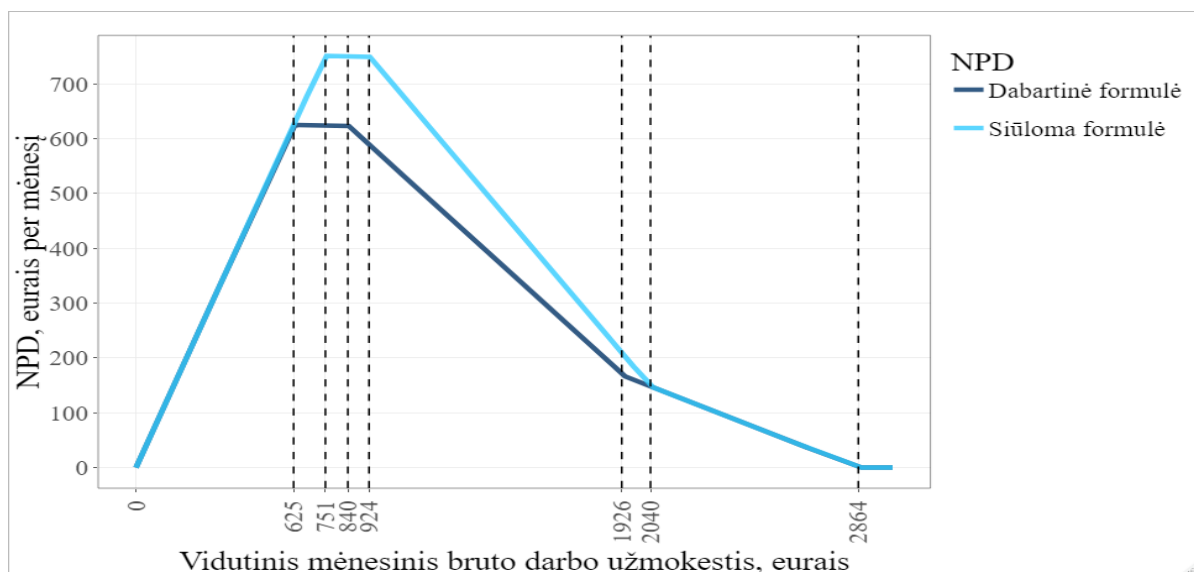
Inheritance Taxation in OECD Countries / READ online (oecd-ilibrary.org)

¹² 2018 metais buvo deklaruota 461,4 mln. eurų gautų dovanų iš artimų giminaičių, bent 95 procentų šių asmenų gaunamų dovanų vertė neviršija 100 000 eurų, tačiau pagal vertę sandoriai iki šios sumos sudaro apie 60 procentų sandorių vertės.

¹³ Iš Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos atliktoje studijoje „Apmokestinimas žemės ūkyje“ pateiktos informacijos matyti, kad mokesčių lengvatų ūkio perdavimo artimiesiems atveju, siekiant užtikrinti sklandų ūkio veiklos tęstinumą, yra gana įprasta užsienio šalių praktika.

[Taxation in Agriculture / OECD iLibrary \(oecd-ilibrary.org\)](https://www.oecd-ilibrary.org/taxation/taxation-in-agriculture)

5 grafikas. Siūlomi NPD pakeitimai 2024 metams

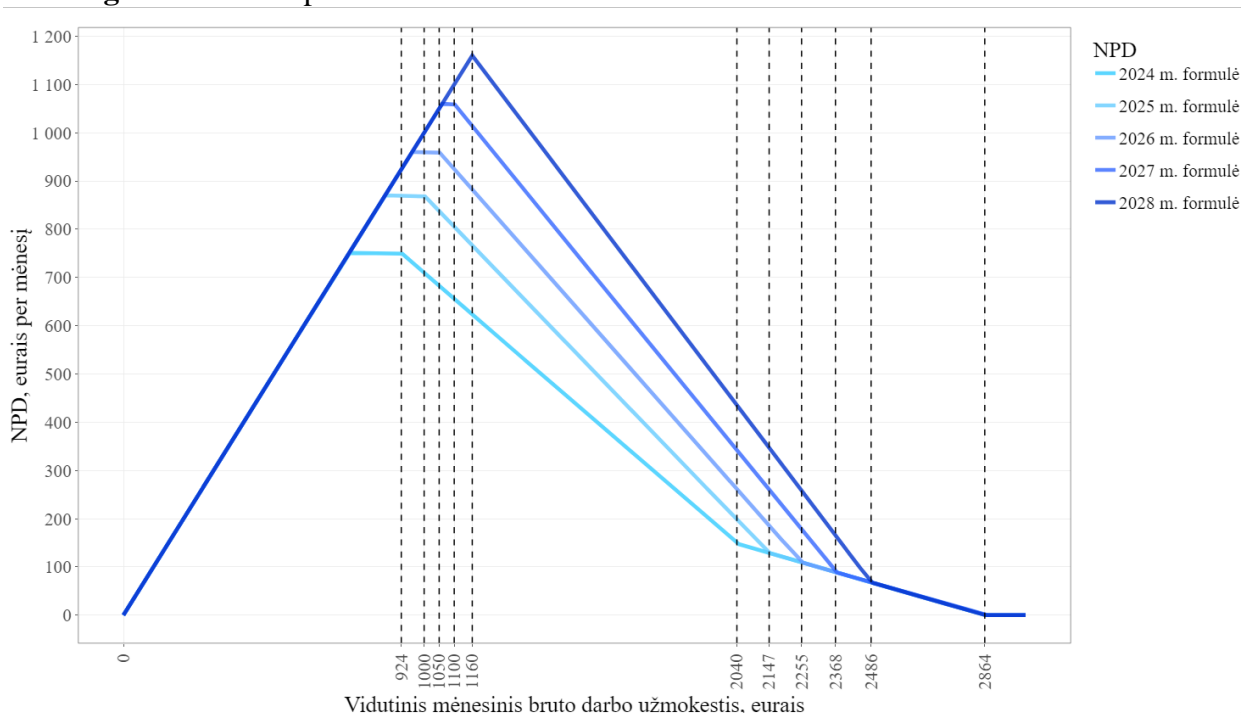
Priėmus pakeitimus, asmens, uždirbančio MMA, mėnesio pajamos į rankas padidėtų 76 eurai (įskaitant paties MMA didėjimo poveikį), uždirbančio 1 000 eurų asmens pajamos padidėtų 30,43 euro, o uždirbančio 2 040 eurų ir daugiau – nesikeistų.

Vėlesniais metais maksimalų taikytiną NPD numatoma toliau artinti prie MMA, taip mažinant mažiausias pajamas gaunančiųjų apmokestinimą.

Atsižvelgiant į pastarųjų metų MMA didėjimo tempą ir poveikio vertinimo tikslais projektuojant tolesnį MMA bei NPD didėjimą, atsižvelgiant į vidutinio darbo užmokesčio augimo projekcijas ir į valstybės finansines galimybes, numatoma, kad NPD susilyginti su MMA galėtų 2028 metais.

3 lentelė. NPD didinimo poveikis 2024–2028 metais

	2024	2025	2026	2027	2028
Projektuojamas mėnesio MMA dydis, eurai	924	1 000	1 050	1 100	1 160
Projektuojamas maksimalaus mėnesio NPD dydis, eurai	751	870	960	1 060	1 160
NPD ir MMA santykis, proc.	81,3	87 %	91,4 %	96,4 %	100 %
Poveikis valstybės ir savivaldybių biudžetų pajamoms iš GPM (x metais, lyginant su x-1 metais), mln. eurų	-210,3	-204,5	-158,7	-166,9	-170,5
Poveikis MMA uždirbančio pajamoms į rankas (x metais, lyginant su x-1 metais), eurai per mėnesį	76	70	48	50	56

6 grafikas. NPD pakeitimai 2024–2028 metais.

Taip pat siūloma Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 21 straipsnyje nustatytas lengvatas ilgalaikio taupymo produktams visa apimtimi palikti tik pagal Pensijų kaupimo įstatymą (t. y. II pensijų pakopoje) gyventojų mokamoms pensijų įmokoms.

Vis dėlto lengvatų ilgalaikio draudimo ir III pakopos pensijų įmokoms siūloma atsisakyti palaipsniui, t. y. lengvatą taikyti ateinančius 10 metų iki 2023 metų pabaigos sudarytoms gyvybės draudimo ar pensijų kaupimo sutartims. Atsisakius lengvatos taikymo būtų užtikrinta, kad ilgalaikio taupymo produkto nesirinktų tie, kurie tą daro tik dėl grąžinamos mokesčio dalies, o draudimo bei pensijų fondų valdymo įmonės savo klientui pateikiamo investicinės veiklos rezultato dirbtinai nedidintų grąžinamo mokesčio suma, kartu būtų užtikrintas vienodas ilgalaikio taupymo rezultato apmokestinimas, nepriklausomai nuo to, iš kokio šaltinio jis gautas (Valstybinio socialinio draudimo fondo, privačių pensijų kaupimo fondų ar ilgalaikio investicinio gyvybės draudimo). Be to, pereinamasis 10 metų laikotarpis, kurio metu bus leidžiama atskaityti sumokėtas investicinio gyvybės draudimo ir III pakopos pensijų kaupimo įmokas pagal iki 2024 metų sudarytas sutartis, suteiks pakankamai laiko priimti sprendimus dėl jau sudarytų investicinio gyvybės draudimo ar pensijų kaupimo sutarčių pakeitimo, nutraukimo ar tolesnio kaupimo nebetaikant mokesčio lengvatos tikslingumo.

Investicinė sąskaita

Kartu Įstatymo projektu siūloma keisti pajamų iš finansinių investicijų apmokestinimo tvarką, sudarant sąlygas gyventojams patogiau investuoti į įvairius finansų rinkose platinamus produktus, nustatant, kad apmokestinamas tik galutinis investavimo į įvairius finansinius produktus rezultatas – iš sąskaitos išsiimtų uždirbto pelno lėšos.

Kadangi kaip viena iš pasyvaus investavimo į finansinius produktus priežasčių įvardijamas sudėtingas pajamų iš tokių produktų apmokestinimo režimas, Įstatymo projekte siūloma supaprastinti galiojantį režimą įvedant naują priemonę – investicinę sąskaitą, kuri sudarytų galimybes nuolatiniams Lietuvos gyventojams vykdyti testines investicijas į tam tikrus vertybinių popierių biržose platinamus vertybinius popierius ar kitas nustatytas investavimo priemones, GPM mokant tik nuo gautos investicinės grąžos, kuri panaudojama ne reinvestavimui, o kitiems tikslams.

Siekiant, kad nauja priemonė norintys pasinaudoti gyventojai neprivalėtų atidaryti specialios tikslinės sąskaitos, t. y. nepriklausytų nuo kredito ar mokėjimo įstaigos sutikimo tokią

sąskaitą atidaryti, ir kartu, kad sąskaitą būtų lengva administruoti, investicine sąskaita siūloma laikyti bet kurią gyventojų sprendimu mokesčių administratoriui deklaruotą sąskaitą, atidarytą Europos ekonominės erdvės valstybėje, EBPO valstybėje narėje ar valstybėje, su kuria Lietuva yra sudariusi ir taiko dvigubo apmokestinimo išvengimo sutartį, įsteigtoje finansų įstaigoje ar mokėjimo paslaugas teikiančiame subjekte, kurios lėšas nuolatinis Lietuvos gyventojas naudoja tik investicijoms į Įstatymo projekto 12¹ straipsnyje nurodytus finansinius produktus. Jei gyventojas kaip investicines sąskaitas deklaruotų kelias sąskaitas, per šias sąskaitas gautų investicijų rezultatas būtų apskaičiuojamas bendrai.

Investicinę sąskaitą turintis gyventojas neprivalėtų visų investicijų atlikti per šią sąskaitą, pajamos iš investicijų ne per investicinę sąskaitą būtų apmokestinamos bendra galiojančia tvarka.

Gyventojų pajamų mokesčio įstatyme siūloma apibrėžti ir šiuos finansų rinkų produktus, į kuriuos būtų leidžiama investuoti per investicinę sąskaitą:

- perleidžiamieji vertybiniai popieriai (pvz., viešai platinamos akcijos, obligacijos);
- pinigų rinkos priemonės;
- kolektyvinio investavimo subjektų vertybiniai popieriai;
- tam tikros išvestinės finansinės priemonės;
- per sutelktinio finansavimo platformas platinamos priemonės;
- per tarpusavio skolinimo platformas platinamos priemonės.

Siūloma nustatyti, kad į tokią deklaruotą sąskaitą gautos pajamos iš finansinių produktų būtų apmokestinamos tik tuo atveju, jeigu šios pajamos yra išimamos iš investicinės sąskaitos, t. y. atliekami mokėjimai arba išimami grynieji pinigai, kurie neskirti investicijoms į numatytus finansinius produktus ir tokių iš sąskaitos išsiimtų lėšų suma viršija į investicinę sąskaitą įneštų lėšų sumą. Tokiu būdu būtų užtikrinama, kad finansinių produktų įsigijimo išlaidos galėtų būti atimamos ne tik iš finansinių produktų pardavimo ar kitokio perleidimo nuosavybės pajamų, bet ir iš tokių produktų turėjimo generuojamų pajamų (pvz., palūkanų).

Kartu siūloma neriboti per investicinę sąskaitą galimų investuoti lėšų sumos, taip sudarant galimybes gyventojams turimas sukauptas didesnes lėšų sumas (pvz., gautas, pasibaigus terminuotojo indėlio sutarties terminui, pajamas iš nekilnojamo turto pardavimo ir pan.) toliau patogiai investuoti į finansų produktus per investicinę sąskaitą, o kartu išvengiant sudėtingo sąskaitos administravimo ir poreikio gyventojui analogiškos kilmės pajamoms taikyti 2 apmokestinimo sistemas. Įvertinant tai, kad investicinę sąskaitą turintis gyventojas finansinius produktus gali ir paveldėti arba gauti dovanų, ir siekiant sudaryti galimybę tokiame gyventojui visas turimas investicijas valdyti per vieną sąskaitą, siūloma nustatyti, kad tokiu būdu įgyti finansiniai produktai gali būti laikomi įgytais per investicinę sąskaitą, jeigu gyventojas apie tai informuoja mokesčių administratorių bei iš tokių produktų gautas pajamas priskiria investicinei sąskaitai.

Atsižvelgiant į tai, kad apmokestinant per investicinę sąskaitą gautas pajamas taikomas GPM atidėjimas, šioms pajamoms nebūtų taikomos Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 20, 20¹, 20², 21 ir 30 punktuose nustatytos mokesčio lengvatos. Tai reiškia, kad visais atvejais, kai iš investicinės sąskaitos įsigytų finansinių priemonių gautos pajamos neįskaitomos (nepervedamos) į investicinę sąskaitą, bet iš karto panaudojamos kitiems tikslams (išimamos iš sąskaitos), jos būtų laikomos apmokestinamosiomis gyventojų pajamomis, net jeigu konkretus sandoris iš esmės ir atitiktų Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 20, 20¹, 20², 21 ar 30 punktuose numatytų lengvatų sąlygas. Tačiau minėtos Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 20, 20¹, 20², 21 ar 30 punkte numatytos lengvatos ir toliau būtų taikomos pajamoms iš finansinių produktų, įsigytų ne per investicinę sąskaitą.

Pajamų mokesčio deklaravimo tvarkos supaprastinimas

Atsižvelgiant į Valstybinės mokesčių inspekcijos pateiktą pajamų deklaravimo duomenų analizę ir pasiūlymus, Įstatymo projektu siūloma keisti pajamų deklaravimo ir mokėtino

mokesčio apskaičiavimo procesą, daugiau funkcijų pavedant mokesčių administratoriui: siūloma nustatyti, kad mokesčių administratorius iki balandžio 1 dienos pateiks turimais duomenimis užpildytas deklaracijas; jeigu gyventojas negavo pajamų, apie kurias mokesčių administratorius informacijos negauna ir neturi pastabų dėl mokesčių administratoriaus pateiktos užpildytos deklaracijos (t. y. nepateikia patikslintos deklaracijos iki gegužės 1 dienos), tokia deklaracija būtų laikoma pateikta automatiškai be atskiro gyventojų patvirtinimo. Iš Valstybinės mokesčių inspekcijos pateiktų duomenų matyti, kad šiuo metu didžioji dalis gyventojų patvirtina mokesčių administratoriaus suformuotas preliminaras deklaracijas be jokių patikslinimų (pvz., 2021 m. tokių gyventojų buvo 65 proc., t. y. 960 tūkst. iš 1,46 mln. gyventojų, pateikusių deklaracijas).

Be to, mokesčių administratoriaus užpildytos deklaracijos pateikimas be atskiro gyventojų patvirtinimo sudarytų galimybes mokesčių administratoriui iškart po deklaracijos pateikimo termino visiems gyventojams grąžinti dėl per metus nepritaikyto jiems priklausančio metinio neapmokestinamojo pajamų dydžio ar patirtų leidžiamų iš pajamų atimti išlaidų (pvz., įmokos už mokslą, įmokos pensijų kaupimui ir kt.), susidariusią pajamų mokesčio permoką (pvz., už 2021 metus net 131 tūkst. gyventojų nepateikė deklaracijų dėl pritaikyto per mažo NPD; deklaracijų dėl patirtų išlaidų nepateikė 64 tūkst. gyventojų).

Siekiant sumažinti administracinę naštą ir išvengti neproporcingai didelių su mokesčio sumokėjimu susijusių gyventojų išlaidų, siūloma nustatyti, kad apskaičiuotas mokėtinas GPM neprivalo būti mokamas, jeigu jis neviršija 2 eurų.

Kiti pakeitimai

Įvertinant tai, kad skirtingai nei gaunant pasyviųjų pajamų iš kapitalo investicijų (pvz., dividendų, palūkanų), nuomojant nekilnojamąjį turtą patiriama išlaidų, į kurias šiuo metu neatsižvelgiama, taip pat į tai, kad nuomojant nekilnojamąjį turtą juridiniams asmenims išlaidas paprastai dengia juridinis asmuo, siūloma apmokestinant pajamas iš nekilnojamojo turto (išskyrus žemę) nuomos gyventojams jas mažinti 20 procentų nuo gautų pajamų sumos, ją prilyginant prezumpcinėms išlaidoms.

Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo pakeitimus, kuriais nuo 2024 m. sausio 1 d. keičiamos šiame įstatyme vartojamos sąvokos, Įstatymo projektu siūloma suderinti Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo nuostatas su minėtame įstatyme vartojamomis, asmenis su negalia apibrėžiančiomis, sąvokomis.

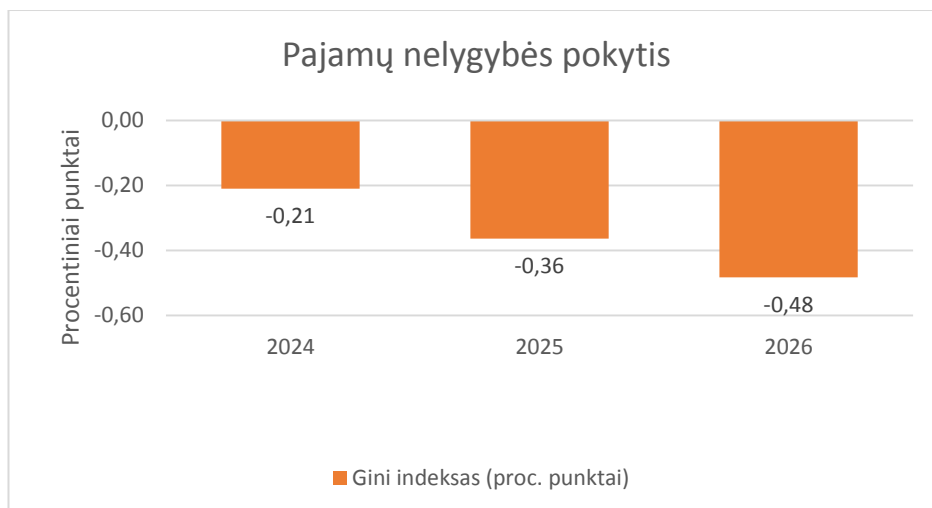
Taip pat teisinio aiškumo tikslais siūlomi redakciniai Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 13¹ straipsnio, 19 ir 24 straipsnio keitimai.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Dėl tarifų pakeitimo, fiksuoto pajamų mokesčio ribos mažinimo, pajamų mokesčio lengvatų siaurinimo didės pajamų mokesčio našta atitinkamų pajamų gaunantiems gyventojams, tačiau toks didėjimas pagrįstas poreikiu užtikrinti teisingesnį apmokestinimą perskirstant pajamų naštą tarp didesnes pajamas gaunančių gyventojų bei atsisakant sektorinių ar kitų socialiai nepagrįstų mokesčio lengvatų, kas ilguoju laikotarpiu galėtų iš dalies prisidėti, nors ir nežymiai, prie pajamų nelygybės rodiklio gerinimo.

Atlikus simuliacijas EUROMOD modeliu nustatyta, kad dėl aukštesnės visų rūšių pajamoms taikomų mokesčių tarifų peržiūros, dalį aukštesniam darbo užmokesčiui tenkančios pajamų mokesčio naštos perkeliant kitoms (paprastai – kapitalo) pajamoms, kartu įvertinus ir pakeitimus, susijusius su individualios veiklos pagal pažymą pajamų apmokestinimu bei NPD dydžio pokyčiais, pajamų nelygybė sumažėtų – Gini indeksas trečiaisiais metais po pakeitimų sumažėtų 0,48 procentinio punkto.

7 grafikas. Pajamų nelygybės pokytis po siūlomų pakeitimų

Nustačius palankesnę finansinių produktų apmokestinimo sistemą, galima tikėtis aktyvesnės kapitalo rinkų plėtros.

Įdiegus naują pajamų deklaravimo procesą, mažės gyventojų ir mokesčių administratoriaus administracinė našta, susijusi su pajamų deklaravimu, ir kartu bus užtikrinta, kad gyventojams daugeliu atvejų bus gražintos mokesčio permokos, taip užtikrinant, kad gyventojas sumokėtų tiek mokesčių, kiek priklauso pagal Gyventojų pajamų mokesčio įstatymą.

6. Galima priimto įstatymo įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai nenumatoma.

7. Galima priimto įstatymo įtaka verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Dėl sumažinto pajamų mokesčio tarifo didesnes pajamas gaunantiems darbuotojams ir išplėstos lengvatos darbuotojų naudai, gautai iš akcijų, įsigytų pagal pasirinkimo sandorius, bus sudarytos palankesnės sąlygos Lietuvos įmonėms pritraukiant aukštos kvalifikacijos darbuotojų.

NPD padidėjimas lemtų mažiausias pajamas uždirbančių gyventojų gaunamų pajamų į rankas padidėjimą, kartu prisidėtų prie vartojimo, o tai turėtų teigiamą įtaką ir verslui.

8. Ar Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, galiojantys teisės aktai, kuriuos būtina pakeisti ar panaikinti, priėmus teikiamą įstatymo projektą

Priėmus Įstatymo projektą, galiojančių teisės aktų keisti nereikės.

10. Įstatymo projekto atitiktis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų ir kitų norminių teisės aktų rengimo tvarkos įstatymų reikalavimams ir bendrinės lietuvių kalbos normoms, sąvokų ir terminų įvertinimas

Įstatymo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Įstatymo projektu apibrėžiama nauja investicinės sąskaitos sąvoka suderinta su Valstybine lietuvių kalbos komisija.

11. Įstatymo projekto atitiktis Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei

Įstatymo projektas neprieštarauja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos dokumentams.

12. Įstatymui įgyvendinti reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, šių aktų rengėjai

Priėmus Įstatymo projektą, reikės pakeisti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. lapkričio 19 d. nutarimą Nr. 1797 „Dėl verslo liudijimų išdavimo gyventojams taisyklių ir veiklų, kuriomis gali būti verčiamasi turint verslo liudijimą, rūšių sąrašo“.

Taip pat turės būti priimti mokesčių administratoriaus teisės aktai dėl investicinės sąskaitos deklaravimo bei pajamų mokesčio deklaravimo (rengėja – Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos).

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų pareikalaus ar leis sutaupyti įstatymo įgyvendinimas

Įgyvendinus Įstatymo projekto nuostatas, preliminarium skaičiavimu galima tikėtis papildomų valstybės ir savivaldybių biudžetų pajamų iš GPM:

- Atsisakius verslo liudijimų gyvenamosios paskirties patalpų nuomai ir šias pajamas apmokestinus 15 procentų tarifu, kartu leidžiant šias pajamas (taip pat šiuo metu 15 procentų tarifu apmokestinamas nekilnojamojo turto nuomos pajamas, kai pajamos gaunamos iš kito gyventojų) mažinti prezumpcinėmis 20 procentų išlaidomis, papildomos pajamos iš GPM galėtų sudaryti apie 5,3 mln. eurų.
- Dėl individualios veiklos pajamų ribos, kurią viršijus pajamos negali būti apmokestinamos fiksuoto dydžio pajamų mokesčiu, sumažinimo iki 20 000 eurų papildomos pajamos iš GPM gali sudaryti iki 7,9 mln. eurų.
- Dėl didesnės visų rūšių pajamoms taikomų mokesčių tarifų peržiūros dalį didesniai darbo užmokesčiui tenkančios pajamų mokesčio naštos perkeltant kitoms (paprastai – kapitalo) pajamoms, papildomos pajamos iš GPM gali sudaryti apie 64 mln. eurų.
- Dėl pakeitimų, susijusių su individualios veiklos pagal pažymą pajamų apmokestinimu, pirmaisiais metais po pakeitimų papildomos pajamos iš GPM gali sudaryti apie 29 mln. eurų, antraisiais – 60 mln. eurų, trečiaisiais metais – 112 mln. eurų (palyginti jei būtų taikoma šiuo metu galiojanti sistema).
- Dėl maksimalaus taikytino NPD bei NPD neįgaliesiems ir riboto darbingumo asmenims padidinimo 2024 metams, pajamos iš gyventojų pajamų mokesčio gali sumažėti apie 210,3 milijono eurų.
- Dėl pajamų deklaravimo ir permokos grąžinimo (jeigu ji susidaro) proceso supaprastinimo pajamos iš GPM gali sumažėti 57 mln. eurų.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymo projektas buvo teiktas išvadoms gauti ministerijoms ir skirtingoms visuomenės grupėms atstovaujančioms organizacijoms: asocijuotoms verslo struktūroms, atstovaujančioms tiek smulkiąjam ir vidutiniam, tiek stambiajam verslui ar atskiroms verslo šakoms ir profesijoms, taip pat kūrėjų ir darbuotojų profesinių sąjungų atstovams ir kitoms visuomeninėms bei mokslo organizacijoms.

Be to, į viešai paskelbtą Įstatymo projektą aktyviai reagavo ir kiti juridiniai asmenys, kuriems tiesiogiai projektas teiktas nebuvo, taip pat pasiūlymų gauta iš fizinių asmenų.

Iš viso sulaukta beveik 70 suinteresuotų institucijų ir organizacijų bei fizinių asmenų pasiūlymų.

Daugiausia pastebėjimų ir pasiūlymų buvo sulaukta dėl:

- individualios veiklos pajamų apmokestinimo naštos didinimo;
- poreikio atsižvelgti į žemės ūkio veiklos specifiką bendrame individualios veiklos pajamų apmokestinimo pokyčių kontekste;
- progresinio mokesčio tarifo įvedimo, ypač kapitalo pajamoms (dividendams);
- pajamų iš darbo santykių apmokestinimo peržiūros;
- dovanų tarp artimų giminaičių apmokestinimo;
- pensijų kaupimo ar gyvybės draudimo įmokų lengvatų panaikinimo;

- palankiai vertinamos investicinės sąskaitos, pateikiant konstruktyvių siūlymų dėl jos dizaino.

Atsižvelgiant į pateiktus pastebėjimus ir pasiūlymus, patikslintos Įstatymo projekto nuostatos dėl:

- pajamų mokesčio naštos pokyčio mažesnes individualios veiklos pajamas gaunantiems asmenims: patikslintame Įstatymo projekte vietoj anksčiau siūlytos 10 000 eurų ribos, kurią pasiekus taikomas tarifas pradeda palaipsniui didėti, siūloma nustatyti 15 000 eurų ribą, į kurią, turimais duomenimis, patenka net 85 proc. individualios veiklos vykdytojų, kartu peržiūrint ir mokesčio kredito formulę, kuri leis užtikrinti, kad mažiausiai gaunantiems taikomas efektyvus mokesčio tarifas sumažės iki 3 procentų, kas lems, kad jiems tenkantis mokesčio naštos pokytis bus nežymus;
- pajamų mokesčio naštos mažinimo mažesnes pajamas iš darbo santykių ar su jais susijusių santykių gaunantiems gyventojams: patikslintame Įstatymo projekte siūloma asmenims, uždirbantiems iki 1 VDU, didinti taikomą NPD, taip pat didinti asmenims su negalia taikomą NPD;
- bendros metinių pajamų ribos, kurią viršijus mokamas didesnis papildomas 7 proc. pajamų mokesčio tarifas, didinimo: metinių pajamų ribos kartelė padidinta nuo 120 iki 180 VDU;
- skirtingų apmokestinimo taisyklių gavus dovanas iš tėvų, vaikų, senelių ir iš brolių, seserų: patikslintame Įstatymo projekte siūloma suvienodinti iš tėvų, vaikų, senelių ir iš brolių, seserų gautų dovanų vertės, kuri priskiriama neapmokestinamosioms pajamoms, ribą;
- ūkininko ūkio perleidimo šeimos nariams apmokestinimo: patikslintame Įstatymo projekte siūloma neapmokestinamosioms pajamoms priskirti visą turto, gauto šeimos nariams perleidus žemės ūkio veikloje naudojamą turtą, vertę, jeigu užtikrinamas žemės ūkio veiklos tęstinumas;
- investicinės sąskaitos modelio: patikslintame Įstatymo projekte vietoj anksčiau siūlytos 10 000 eurų maksimalios galimos per metus investuoti sumos siūloma neriboti per investicinę sąskaitą galimų investuoti lėšų sumos, o investicinę grąžą apmokestinti tik tada, kai ji faktiškai išimama iš investicinės sąskaitos ne reinvestavimo tikslais.

15. Reikšminiai įstatymo projekto žodžiai

Verslo liudijimas, pajamų deklaravimas, gyventojų pajamų mokestis, individuali veikla, tarifai, pajamų nelygybė.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Paaiškinimai dėl visuomenės pastabų, į kurias neatsižvelgta ar atsižvelgta iš dalies, pateikiami pridedamame priede.

**Lietuvos Respublikos
gyventojų pajamų mokesčio įstatymo Nr. IX-1007
2, 6, 8, 13¹, 16, 17, 18, 18², 20, 21, 24, 25, 27, 34, 35 ir 37 straipsnių pakeitimo ir
Įstatymo papildymo 12¹ straipsniu įstatymo projekto aiškinamojo rašto
priedas**

VISUOMENĖS PASTABOS IR PASIŪLYMAI (ASOCIJUOTOS VERSLO STRUKTŪROS, NEVYRIAUSYBINĖS ORGANIZACIJOS)

Institucijos pavadinimas, rašto data, numeris	Pastabos ir pasiūlymai	Pastabų ir pasiūlymų įvertinimas
Bendros pastabos dėl pateiktų projektų		
<p>Smulkaus ir vidutinio verslo taryba (2023 m. balandžio 11 d. raštas Nr. LSVVT-23/04/11, balandžio 12 d. raštas Nr. LSVVTS-4-23/04/11)</p> <p>Lietuvos buhalterių ir auditorių asociacija (2023 m. balandžio 4 d. raštas Nr. 20230411-1)</p> <p>Lietuvos mediatorių rūmai (2023 m. balandžio 11 d. raštas Nr. S-04)</p>	<p>Nepritaria GPMĮ ir VSDĮ projektams iš esmės, nes projektų poveikio vertinimas neatitinka Teisėkūros pagrindų įstatymo nuostatų:</p> <ul style="list-style-type: none"> - naudoti nereprezentatyvūs duomenys atliekant skaičiavimus; - nevyko diskusijos su visuomene (tik surinkti pasiūlymai; užblokuota socialinio tinklo „Facebook“ paskyra); - projektų derinimui skirtas per trumpas laikas (įvertinant jų apimtį); - neįvertinta įtaka mokesčių surinkimui dėl šešėlio didėjimo ir emigracijos; taip pat įtaka smulkiam ir vidutiniam verslui, savivaldybėms. <p>Lietuvos buhalterių ir auditorių asociacija be aukščiau esančios pastabos nurodo, kad esama ekonominė ir politinė situacija nėra tinkama didinti mokesčius visiems (nuo mažiausia gaunančiųjų iki vidurinėsios klasės) ir sąlygos tik dar didesnę atskirtį.</p> <p>Lietuvos advokatūra taip pat teikia pastabas dėl netinkamo vertinimo.</p>	<p>Įvertinta. Aiškinamasis raštas papildytas atitinkamais duomenimis ir pagrindimais; pastabų buvo laukiama ir po numatyto termino joms teikti; įvyko 20 tikslinių susitikimų su įvairiomis asociacijomis pateiktų mokesčių įstatymų projektų paketui aptarti (socialinio tinklo „Facebook“ paskyra buvo naudojama kaip platforma informacijai pateikti, tačiau ji nebuvo numatyta kaip tinkama konstruktyvioms diskusijoms).</p> <p>Kalbant apie naudotus duomenis, buvo naudojami naujausi prieinami duomenys, buvę konkrečios alternatyvos vertinimo metu.</p> <p>Atsižvelgta iš dalies. Atsižvelgiant į išsakytą institucijų ir organizacijų susirūpinimą dėl mokesčio naštos peržiūrėjimo visiems individualią veiklą vykdančioms gyventojams, t. y. įskaitant mažiausiai gaunančius, bei įvertinus statistinius duomenis apie gyventojų gaunamas individualios veiklos 10 000–20 000 eurų apmokestinamąsias pajamas, patikslintame Įstatymo projekte vietoj anksčiau siūlytos 10 000 eurų ribos, kurią pasiekus taikomas tarifas pradeda palaipsniui didėti, siūloma nustatyti 15 000 eurų ribą, į kurią, turimais duomenimis, patenka net 85 proc. individualios veiklos vykdytojų, kartu peržiūrint ir mokesčio kredito formulę, kuri leis užtikrinti, kad mažiausiai gaunantiesiems taikomas efektyvus mokesčio tarifas sumažės iki 3 procentų, kas lems, kad jiems tenkantis mokesčio naštos pokytis bus nežymus.</p>

Lietuvos profesinė sąjunga "Solidarumas" – (2023 m. balandžio 18 d. raštas Nr.10-64)	Nepritaria mokesčių peržiūrai, nes didelė dalis iš gyventojų surinktų papildomų mokesčių, didžiąja dalimi teksiančių viduriniajai klasei, bus perskirstyti įvairioms lengvatoms verslui.	Atkreipiame dėmesį, kad patikslintame Įstatymo projekte teikiamas siūlymas didinti taikomą neapmokestinamąjį dydį, todėl nėra tikslo teigti, kad iš didesnes pajamas gaunančių asmenų apmokestinimo surinktas pajamų mokestis bus skirtas verslo lengvatoms finansuoti.
Įvairios kūrybines ir kultūrinės profesijas ir veiklas vienijančios asociacijos ir organizacijos (iki 30 asociacijų (pvz., LATGA, Agata, Lietuvos kompozitorių sąjunga, Lietuvos leidėjų asociacija ir kt.) 2023 m. balandžio 7 d. raštas Nr. SR-2023/04-03)	Komunikacijos su visuomene trūkumas (netiksli informacija dėl to, ką palies siūlomi pakeitimai); pageidautinas preliminarios skaičiuoklės sukūrimas.	Atsižvelgta. Suorganizuota daug susitikimų su įvairiomis asociacijomis, siekiant kuo aiškiau pateikti siūlomus keitimus ir jų priežastis. Taip pat sukurta ir Finansų ministerijos svetainėje paskelbta skaičiuoklė, leisianti preliminariai įsivertinti numatomų individualios veiklos pajamų apmokestinimo pokyčių poveikį.
Pastabos dėl papildomų mokesčio tarifų		
Lietuvos pramoninkų konfederacija (2023 m. balandžio 11 d. raštas Nr. S.90) Lietuvos verslo konfederacija (2023 . balandžio 11 d. raštas Nr. 23-066VK) Investor's Forum (2023 m. balandžio 11 d. raštas) Lietuvos ūkininkų sąjunga (2023 m. balandžio 11 d. raštas Nr. 23-04/128, balandžio 24 d. raštas	Nepritaria papildomų tarifų nustatymui, ypač dividendams. <i>Pagrindiniai argumentai:</i> <ul style="list-style-type: none">- nepatrauklu talentų ir užsienio investuotojų pritraukimui, nes mokestinė aplinka taptų daug nepalankesnė nei Estijoje ir Latvijoje, ypač kalbant apie dividendus (LV bendra įmonės ir gyventojų našta dividendams 20 proc., EE – 25 proc., LT siektų 34 proc.);- pasiūlymas nesavalaikis - nepalanki ekonominė situacija;- paskata aukštas pajamas gaunantiems išsikelti; neproporcingai paveiktų Lietuvoje kapitalo grąžą deklaruojančius;- kapitalo apmokestinimo didinimas galėtų neigiamai paveikti ir dirbančiuosius;- tikėtinas kapitalo formavimosi Lietuvoje mažėjimas;- našta itin išaugtų IDV vykdančioms, gaunantiems aukštas pajamas. <i>Blogiausiu atveju Investor's Forum siūlo alternatyvą:</i> <ul style="list-style-type: none">- didinti ribas, kada taikomi papildomi pajamų mokesčiai:- 5 proc., kai bendros pajamos siekia 180 VDU;- 7 proc., kai bendros pajamos siekia 290 VDU;	Atsižvelgta iš dalies. Patikslintame projekte nuo 120 iki 180 VDU padidinta bendrų pajamų riba, kurią viršijus taikomas aukštesnis papildomas 7 proc. pajamų mokestis. Didesne apimtimi Įstatymo projekto tikslinti nesiūloma atsižvelgiant į aiškinamajame rašte pateiktas priežastis dėl aukštas pajamas gaunančių asmenų mokesčių naštos perskirstymo tarp darbo ir kapitalo pajamų. Be to, įsigaliojus siūlomiems pakeitimams Lietuvoje taikomi mokesčių tarifai, pavyzdžiui, pajamoms iš dividendų, tebebus mažesni nei daugumoje kitų EBPO valstybių, dėl ko siūlomi pakeitimai nesukurs reikšmingų mokestinių paskatų gyventojams ir juridiniams asmenims keisti rezidavimo jurisdikciją mokesčių optimizavimo tikslais.

<p>Nr. 23-04/149)</p> <p>Įvairias kūrybines ir kultūrinės profesijas ir veiklas vienijančios asociacijos ir organizacijos (iki 30 asociacijų)</p> <p>Lietuvos laisvosios rinkos institutas (2023 m. balandžio 11 d. raštas Nr. 1.16-12)</p>	<p>Tokiu būdu 180 VDU vidutiniškai prilygs 300 000 EUR, t.y. ribai, taikomai smulkioms įmonėms, taikančioms mažesnę 5 proc. pelno mokesčio tarifą;</p> <ul style="list-style-type: none"> - taikyti skirtingą progresinių mokesčių ribą pasyvioms ir aktyvioms pajamoms. <p>Taip pat kai kurios asociacijos siūlo į bendrą pajamų krepšelį neįtraukti bent jau dividendų.</p> <p>Kūrybines ir kultūrinės profesijas ir veiklas vienijančios asociacijos ir organizacijos nurodo, kad tokiu reguliavimu iš esmės panaikinamas pajamų skirstymas į A ir B klases, nors projekte tai nėra aptariama.</p>	<p>Įstatymo projektu nekeičiamos šiuo metu galiojančios nuostatos dėl pajamų priskyrimo A ir B klasėms, kurios taikomos atskiroms pajamų rūšims.</p>
<p>Lietuvos mokesčių konsultantų asociacija (2023 m. balandžio 11 d. raštas)</p>	<p>Nepritaria tik aukštesniojo 7 proc. mokesčio tarifo įvedimui, kaip įnešančiam į mokesčių sistemą neaiškumo ir skatinančiam didžiausių pajamų gavėjus perkelti mokesčių rezidavimą į palankesnio apmokestinimo šalį.</p>	<p>Atsižvelgta iš dalies. Patikslintame projekte nuo 120 iki 180 VDU padidinta bendrų pajamų riba, kurią viršijus taikomas aukštesnis papildomas 7 proc. pajamų mokestis. Pažymėtina, kad viršijus 180VDU laiptelį bus taikomas tik aukštesnysis 7 proc. mokesčio tarifas, t. y. + 2 proc. prie žemesniajam laipteliui taikomų 5 proc. tarifo. Toks tarifo augimas 2 proc. iš vienos pusės didina sistemos progresyvumą, kas yra rekomenduojama ir tarptautinių organizacijų, iš kitos pusės nėra toks didelis, kad tarifo pasikeitimas nuo 5 iki 7 būtų pagrindinė rezidavimo vietos keitimo priežastis.</p>
<p>Lietuvos buhalterių ir auditorių asociacija</p>	<p>Siūloma nustatyti mažesnius laiptelius iki 1 mln. eurų metinių pajamų, kai maksimalus tarifas būtų taikomas pasiekus 1 mln. eurų metines pajamas.</p>	<p>Atsižvelgta iš dalies. Patikslintame projekte nuo 120 iki 180 VDU padidinta bendrų pajamų riba, kurią viršijus taikomas aukštesnis papildomas 7 proc. pajamų mokestis. Didesne apimtimi Įstatymo projekto tikslinti nesiūloma atsižvelgiant į Įstatymo projektu pateikto apmokestinimo modelio tikslą – papildomą apmokestinimą taikyti atsižvelgiant į gyventojų pajamų pasiskirstymo aibę (t.y. kad atskiras tarifas nebūtų įvedamas tik dėl itin mažo skaičiaus į aukščiausią pajamų skalę patenkančių gyventojų).</p>
<p>Lietuvos pramoninkų konfederacija</p> <p>Lietuvos advokatūra (2023 m. balandžio 7</p>	<p>Svarstyti galimybę mažinti darbo jėgos apmokestinimą.</p> <p><i>Pagrindiniai argumentai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - mokesčiai grįžtų per vartojimą, - praradus galimybę tarptautines kompanijas prisivilioti pelno mokesčio 	<p>Atsižvelgta. Darbo jėgos apmokestinimo mažinimas, atsižvelgiant į valstybės biudžeto galimybes, numatytas patikslintame Įstatymo projekte: siūloma didinti taikomą NPD, taip pat atsisakyti darbo santykiams taikomo progresinio 32 proc. mokesčio tarifo.</p>

d. raštas Nr.152, balandžio 11 d. raštas Nr. 159)	lengvatomis (dėl Pillar II), tokia paskata galėtų būti patrauklus darbo apmokestinimas.	
Nacionalinio skurdo mažinimo organizacijų tinklas (2023 m. balandžio 7 d. raštas Nr. NSMOT 2023/05)	Atsižvelgiant į prastus Lietuvoje esančios pajamų nelygybės rodiklius ir tarptautinių organizacijų rekomendacijas, nemažinti šiuo metu taikomų progresinių mokesčio tarifų.	Įvertinta. Nors aukštesnysis darbo santykiams taikomas mokesčio tarifas mažėja, tačiau per papildomus pajamų mokesčio tarifus įvedamas horizontalus pajamų apmokestinimo progresyvumas, taikomas neatsižvelgiant į pajamų rūšį, kas leis dvigubai išplėsti progresinius mokesčius mokančių gyventojų skaičių ir perkelti dalį mokesčių naštos nuo darbo santykių ant ekonomikos augimo nestabdančių mokesčių (ką taip pat Lietuvai ne kartą yra rekomendavusi Europos Sąjungos Taryba), nes turimais duomenimis aukščiausias pajamas (virš 180 VDU) gaunančių gyventojų pajamų skalėje būtent kapitalo pajamos yra dominuojančios. Kartu tokiu aukštesnėms su darbo santykiais susijusioms pajamoms taikomo tarifo mažinimu siekiama kvalifikuotos darbo jėgos pritraukimo.
Vilniaus universitetas (2023 m. kovo 27 d. el. laiškas)	Siūloma peržiūrėti progresinius GPM tarifus taip, kad šie labiau atitiktų EBPO, Pasaulio banko siūlymus ir kitų šalių praktikas taikant progresinius apmokestinimo tarifus, t.y. nauji tarifai neturėtų mažinti GPM surinkimo bei esamos mokestinės naštos aukščiausios pajamoms, nes toks pakeitimas būtų iš esmės regresinio pobūdžio, didintų nelygybę šalyje; turėtų būti svarstomas esamų tarifų taikymas visoms pajamoms, taip pat galima galvoti papildomus progresinius ribinių GPM tarifų laiptelius (pvz., pajamoms nuo 30 VDU iki 60 VDU arba pajamoms virš 120 VDU).	Įvertinta. Siūloma mažinti mokesčių naštą mažiausias pajamas gaunantiems asmenims, tačiau įvertinus tai, kad nors aukštesnysis darbo santykiams taikomas mokesčio tarifas mažėja, tačiau per papildomus pajamų mokesčio tarifus įvedamas progresyvumas ir kitų rūšių pajamoms, kas leis išplėsti progresinius mokesčius mokančių gyventojų skaičių ir perkelti dalį mokesčių naštos nuo darbo santykių ant ekonomikos augimo nestabdančių mokesčių (ką taip pat Lietuvai ne kartą yra rekomendavusi Europos Sąjungos Taryba), nes turimais duomenimis aukščiausias pajamas (virš 180 VDU) gaunančių gyventojų pajamų skalėje būtent kapitalo pajamos yra dominuojančios. Be to, papildomas tarifas vertintinas bendrame siūlymų kontekste, t. y. atsižvelgiant ir į kitas Įstatymo projekto nuostatas nukreiptas į teisingesnę įvairių rūšių pajamų apmokestinimą.
Savivaldybių asociacija (2023 m. balandžio 7 d. raštas Nr. (17)-SD-253, balandžio 12 d. raštas)	Iš esmės pritaria didesniai progresyvumui, tačiau siūlo pereiti prie klasikinės progresinės sistemos nustatant tokius progresinius GPM tarifus: visų rūšių suminėms pajamoms iki 60 VDU (pritaikius NPD neatsižvelgiant į pajamų rūšį) – 19 proc., nuo 60 iki 120 VDU – 25 proc., virš 120 VDU – 32 proc. <i>Alternatyva:</i> suminėms pajamoms virš 120 VDU taikyti ne 7 proc. papildomą tarifą, o bent jau 12 proc. tarifą.	Įvertinta. Didesnis progresyvumas yra užtikrinamas per papildomą 5 ir 7 proc. pajamų mokestį bei didinamą NPD, kartu išlaikant tam tikrą pasyvios ir aktyvios veiklos pajamų apmokestinimo skirtumą (palūkanoms, dividendams, kitoms kapitalo pajamoms) taikant mažesnę pagrindinį tarifą.

Pastabos dėl individualios veiklos pajamų apmokestinimo pokyčių		
<p>Lietuvos antstolių rūmai 2023-04-11 raštas Nr. S-895-733</p> <p>Lietuvos pramoninkų konfederacija</p> <p>Lietuvos verslo konfederacija</p> <p>Investor's Forum</p> <p>Lietuvos laisvosios rinkos institutas</p> <p>Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmai (2023 m. balandžio 11 d. raštas Nr. P7-23-033)</p> <p>Lietuvos smulkiųjų verslininkų ir prekybininkų asociacija (2023 m. balandžio 9 d. raštas Nr. (IN-23)-6)</p> <p>Lietuvos mokesčių konsultantų asociacija</p> <p>Asociacija Baltic Film & Creative Tech Cluster (2023 m. balandžio 4 d. raštas</p>	<p>Nepitaria individualios veiklos pajamoms tenkančios mokesčių naštos peržiūrai (visiems elementams: tarifo didinimui, leidžiamų atskaitymų tvarkos pokyčiams, kredito ribos mažinimui) apmokestinimo lygį suvienodinant su pajamoms iš darbo santykių taikomu apmokestinimu.</p> <p><i>Pagrindiniai argumentai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Individualios veiklos vykdytojai ir dirbantieji pagal darbo sutartį yra skirtingose teisinėse ir ekonominėse sąlygose, prisiima skirtingas rizikas ir atsakomybes, patiria skirtingus kaštus; - Netinkamas metas dėl neaiškios ekonominės situacijos; - Augs paslaugų įkainiai, kas dar labiau didins visuotinę infliaciją; LT paslaugų teikėjai taps mažiau patrauklūs užsienio įmonėms (dabar dar konkuruoja kainomis); - Perskaičiuojant darbo santykiams taikomą tarifą dėl bazinės pensijos perkėlimo, reali mokesčio našta darbuotojui nepadidėjo, t.y. darbuotojo neto pajamos nesumažėjo – našta tik persiskirstė tarp darbdavio ir darbuotojo „ant popieriaus“; - Individualios veiklos forma taptų daug mažiau patraukli lyginant su smulkiosiomis įmonėmis; galimas individualios veiklos „emigravimas“ į įmones, dėl ko nebus sulaukta skaičiuojamų papildomų pajamų; - Svarstant prezumpcinių išlaidų dalies mažinimą, turi būti įvertinta tai, kad individualios veiklos atveju nustatytos siauresnės galimybės atskaityti patirtas sąnaudas nei juridiniams asmenims, todėl siūloma jas suvienodinti; - 30 procentų pajamų dalies dydžio išlaidos neturėtų būti mažinamos įvertinant augančią infliaciją (žaliavų, energijos kainos), o 20 proc. dydis neatitinka ekonominės realybės; - Neaiškus prezumpcinių išlaidų sąsajos su PVM mokėtojo statusu tikslas; - Prezumpcinių sąnaudų dalies mažinimas ypač skaudus tiems, kurie faktinių sąnaudų nedeclaruoja dėl apskaitos sudėtingumo (būtų priversti samdyti buhalterį), taip pat tik pradeda vykdyti veiklą, kuomet ypač svarbus paprastumas; - Galimybės naudotis prezumpcinių sąnaudų atskaitymu siaurinimas 	<p>Atsižvelgta iš dalies. Individualios veiklos pajamas gaunančių asmenų apmokestinimo sąlygų peržiūros pagrindimas pateikiamas aiškinamajame rašte (pvz., tarifo perskaičiavimas dėl bazinės pensijos dalies perkėlimo, prezumpcinių išlaidų peržiūra dėl VSD ir PSD priskyrimo neleidžiamiesiems atskaitymams ir detalios apskaitos vedimas PVM tikslais), tačiau atsižvelgiant į išsakytą institucijų ir organizacijų susirūpinimą dėl mokesčio naštos peržiūrėjimo visiems individualią veiklą vykdančioms gyventojams, t. y. įskaitant mažiausiai pajamų gaunančius gyventojus, bei įvertinus statistinius duomenis apie gyventojų individualios veiklos apmokestinamąsias pajamas nuo 10 000 iki 20 000 eurų, patikslintame Įstatymo projekte vietoje anksčiau siūlytos 10 000 eurų ribos, kurią pasiekus taikomas tarifas pradeda palaipsniui didėti, siūloma nustatyti 15 000 eurų ribą, į kurią, turimais duomenimis, patenka net 85 proc. individualios veiklos vykdytojų, kartu peržiūrint ir mokesčio kredito formulę, kuri leis užtikrinti, kad mažiausiai gaunantiesiems taikomas efektyvus mokesčio tarifas sumažės iki 3 procentų, kas lems, kad jiems tenkantis mokesčio naštos pokytis dėl visų siūlomų pakeitimų (įskaitant siūlymus dėl leidžiamų atskaitymų tvarkos keitimo) bus nežymus.</p> <p>Atsižvelgiant į pateiktus pastebėjimus dėl prievolės registruotis PVM mokėtoju ypatumų, siūloma galimybę naudotis prezumpcinių sąnaudų atskaitymu sieti ne su PVM mokėtojo statusu, o su apyvartos suma, kurią pasiekus bendruoju atveju atsiranda prievolė registruotis PVM mokėtoju.</p> <p>Įstatymo projektu nesiūloma individualios veiklos pajamoms nesiūloma taikyti NPD, nes individualios veiklos atveju efektyvaus mokesčio tarifo mažinimo funkciją atlieka mokesčio kreditas.</p>

<p>Nr. 2023/03/31-01)</p> <p>Lietuvos ūkininkų sąjunga</p> <p>Žemės ūkio rūmai (2023 m. balandžio 11 d. raštas Nr. 1.05-0184)</p> <p>Lietuvos advokatūra</p> <p>Lietuvos auditorių rūmai (2023 m. balandžio 11 d. raštas Nr. 1.9-S0466)</p> <p>Lietuvos gyvybės draudimo įmonių asociacija (2023 m. balandžio 7 d. raštas Nr. 1071)</p> <p>Lietuvos konferencijų vertėjų asociacija (2023 m. balandžio 11 d. raštas)</p> <p>Įvairios kūrybines ir kultūrinės profesijas ir veiklas vienijančios asociacijos ir organizacijos (iki 30 asociacijų)</p> <p>Jaunųjų rinkos dalyvių asociacija (2023 m. kovo 27 d. el. laiškas)</p>	<p>ypač apsunkins apskaitos vedimą tiems, kurie veikloje naudoja ilgalaikį turtą, tuo pačiu metu naudojamą ir asmeninėms reikmėms;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kai kuriuose sektoriuose (pvz., audiovizualinių kūrėjų, notarų) pokyčiai palies daugumą asmenų (o ne deklaruojamus 25 proc.); - Neaišku, kodėl liečiami mažiausiai uždirbantieji per kredito mažinimą; ribos, kurią pasiekus, taikomas mokesčio tarifas pradeda palaipsniui didėti, mažinti nereikėtų (kai kurių nuomone, svarstyti jos didinimas iki 30 000 eurų). - Netaikomas NPD; - Nesuderinama su Vyriausybės programos nuostatomis dėl verslumo skatinimo ir kliūčių smulkiam verslui naikinimo; - Galimas šešėlinės ekonomikos augimas; - Dar labiau išaugs socialinė nelygybė. <p>Lietuvos smulkiųjų verslininkų ir prekybininkų asociacija siūlo svarstyti galimybę individualios veiklos vykdytojui pasiekus 300 000 eurų apyvartą tolesnės veiklos vykdymui privalomai steigti juridinį asmenį.</p>	<p>Kalbant apie šešėlinės ekonomikos augimą, visų pirma, turėtų būti keliamas jį kuriančių ir skatinančių asmenų moralinės atsakomybės klausimas, nes nuslėpti mokesčiai reiškia mažesnes galimybes valstybei ir savivaldybėms teikti kokybiškas viešąsias paslaugas visai visuomenei, t. y. kad nemokėdamas mokesčių asmuo ne tik pats naudojasi viešosiomis paslaugomis (važinėja bendraisiais keliais, leidžia vaikus į mokyklą ir pan.) kitų mokesčių mokėtojų sąskaita, bet kartu nesudaro didesnių galimybių valstybei teikti kokybiškesnes paslaugas tam, kam to labiausiai reikia, pavyzdžiui, socialiai pažeidžiamoms visuomenės grupėms. Greta moralinės atsakomybės, primintina, kad už mokesčių įstatymų ir finansinės apskaitos tvarkos pažeidimus yra numatyta teisinė atsakomybė.</p> <p>Kartu pažymėtina, kad šešėlinės ekonomikos mažinimas yra svarbus Vyriausybės uždavinys, tuo tikslu patvirtintas Šešėlinės ekonomikos ir PVM atotrūkio mažinimo priemonių planas, kuriame numatytos ir įgyvendinamos atitinkamos priemonės.</p>
<p>Lietuvos buhalterių ir auditorių asociacija</p> <p>Jaunųjų rinkos dalyvių</p>	<p>Palikti 30% prezumpcinių išlaidų taikymą ir koreguoti kredito formulę, kurioje progresyvus GPM tarifas būtų taikomas ne fiksuotame intervale (20'000-35'000 eurų), bet indeksuotame intervale, pvz. 12VDU-24VDU.</p>	<p>Atsižvelgta iš dalies. Kredito formulė koreguojama, siekiant amortizuoti siūlomų individualios veiklos pajamų apmokestinimo pokyčių poveikį mažiausias pajamas gaunantiems asmenims, tačiau jos nesiejant su kintančiais</p>

asociacija	Indeksuojamus su VDU susietus dydžius individualios veiklos pajamų apmokestinimo tikslais siūlo taikyti ir Jaunųjų rinkos dalyvių asociacija.	dydžiais tiek dėl neaiškaus poveikio biudžetui, tiek įvertinus tai, kad kreditas vertintinas kaip progresyvumo sistemos, kurioje įprasta pajamų intervalus nustatyti konkrečiais dydžiais, elementas.
Savivaldybių asociacija	Pritaria prezumpcinių išlaidų atskaitymo galimybės siaurinimui, o lygiagrečiai su smulkiojo verslininko sąskaitos įteisinimu siūlo panaikinti galimybę pasirinkti prezumpcinių išlaidų atskaitymą. <i>Pagrindiniai argumentai:</i> - mokestinis arbitražas.	Įvertinta. Galimybė atskaityti prezumpcinio dydžio išlaidas paliekama tik ne PVM mokėtojams, t. y. paprastai smulkesniems veiklos vykdytojams. Smulkiojo verslininko sąskaitos įteisinimas palengvins individualią veiklą vykdančio verslininko mokesčių apskaičiavimą pagal galiojančius įstatymus, taip pat svarbu ir tai, kad ši sąskaita yra sietina su prezumpcinių išlaidų atskaitymų būdu.
Lietuvos antstolių rūmai Lietuvos advokatūra Lietuvos verslo konfederacija (siūlymas teikiamas ir 2023 m. birželio 12 d. rašte teikiant papildomas pastabas dėl Įstatymo projekto)	Siūlo individualią veiklą vykdančioms gyventojams leidžiamoms atskaitymams priskirti visas išlaidas, kurios yra atskaitomos įmonių pelno mokesčio tikslais (įskaitant darbdavio lėšomis dengiamas atskaitomas išlaidas darbuotojų naudai, kurios neapmokestinamos gyventojų pajamų mokesčiu.	Įvertinta. Nors Įstatymo projektu nesiūloma suvienodinti visų įmonių ir individualią veiklą vykdančių gyventojų galimų atskaityti išlaidų sąrašo (įvertinant, tai kad individualioje veikloje neleidžiamoms atskaitymams priskiriamos tokios išlaidos, kurios yra sunkiai atribojamos nuo asmeninio turto ir sudarytų sąlygas individualios veiklos pajamas mažinti iš esmės šeimos reikmėms įsigyjamu turto), tačiau numatoma, peržiūrėti individualią veiklą vykdančių asmenų momentinio ilgalaikio turto įsigijimo išlaidų atskaitymo galimybes.
Jaunųjų rinkos dalyvių asociacija	Siūlo palikti galimybę individualią veiklą registruoti ją pradėjus vykdyti.	Įvertinta. Įstatymo projektu neatsisakoma siūlomo keitimo dėl aiškinamajame rašte nurodytų priežasčių. Individualią veiklą planuojančio vykdyti gyventojų pareiga įregistruoti veiklą paankstės tik viena diena.
Pastabos dėl fiksuoto pajamų mokesčio (verslo liudijimai)		
Lietuvos ūkininkų sąjunga Lietuvos smulkiųjų verslininkų ir prekybininkų asociacija Jaunųjų rinkos dalyvių asociacija	Nepitaria ribos mažinimui iki 20 000 eurų, nes esant tokiai aukštai infliacijai, paslaugų ir kainų padidėjimui, dauguma įsigijusiųjų verslo liudijimus tokią ribą viršytų, kas reikštų poreikį pereiti į kitą ne tokią paprastą mokesčio mokėjimo sistemą ir atitinkamai, didesnius administravimo kaštus.	Įvertinta. Atsižvelgiant į tai, kad fiksuotas pajamų mokestis, kaip paprasčiausia mokesčio sumokėjimo forma, vis dėlto turėtų būti orientuotas į smulkiausią verslą, o pagal turimus deklaracijų duomenis matyti, kad tokia apyvarta apima didžiąją dalį verslo liudijimų turėtojų, taip pat atitinka tarptautines rekomendacijas (EBPO parengtoje Lietuvos mokesčių politikos studijoje siūloma galimybę mokėti fiksuotą pajamų mokestį sieti su 20 000 eurų ar mažesne apyvartos riba).

<p>Lietuvos bankas (2023 m. balandžio 13 d. raštas Nr. S 2023/(22.7.E-3600)-12-1658)</p> <p>Lietuvos verslo konfederacija</p>	<p>Perspektyvoje atsisakyti galimybės mokėti fiksuoto dydžio pajamų mokestį, o pereinamuoju laikotarpiu taikomą pajamų ribą, iki kurios gali būti mokamas fiksuotas mokestis, susieti su individualios veiklos pajamoms taikomo kredito dydžiu bei trumpinti veiklos rūšių sąrašą.</p> <p>Lietuvos verslo konfederacija siūlymą atsisakyti fiksuoto pajamų mokesčio, kaip sudarančio nelygias apmokestinimo sąlygas tarp individualią veiklą vykdančių asmenų, be kita ko sieja ir su smulkiojo verslininko sąskaitos įvedimu.</p>	<p>Atsižvelgta iš dalies. Įvertinus tai, kad fiksuotas mokestis yra itin paprasta ir daugeliui suprantama mokesčio sumokėjimo forma, orientuota į patį smulkiausią verslą, nesiūloma jos visiškai atsisakyti, tačiau mažinama pajamų riba, iki kurios pajamos šiuo mokesčiu gali būti apmokestinamos. Siūloma didesnė riba nei taikant mokesčio kreditą, įvertinus tai, kad kreditas taikomas apmokestinamosioms pajamoms, o fiksuotas mokestis – apyvirtai, todėl įvertinant galimų išlaidų dalį nustatoma didesnė 20 000 riba.</p> <p>Smulkiojo verslininko sąskaitos įteisinimas palengvins individualią veiklą vykdančio verslininko mokesčių apskaičiavimą pagal galiojančius įstatymus, tačiau nebus atskiras mokestinis režimas. Be to, diskusijos dėl smulkiojo verslininko sąskaitos parametrų dar vyksta, todėl Įstatymo projekto nuostatas vertinti šio būsimo instrumento kontekste nėra pagrindo.</p>
<p>Lietuvos smulkiųjų verslininkų ir prekybininkų asociacija</p> <p>Lietuvos buhalterių ir auditorių asociacija</p> <p>Jaunųjų rinkos dalyvių asociacija</p>	<p>Siūlo išlaikyti galimybę įsigijus verslo liudijimą prekes parduoti ir paslaugas teikti ir juridiniams asmenims (iki 4 500 eurų ribos), nes:</p> <ul style="list-style-type: none"> - verslo liudijimų turėtojai neteks galimybės dalyvauti smulkiuose viešuose pirkimuose; - juridiniai asmenys neturės galimybių įsigyti prekių ar paslaugų iš verslo liudijimo turėtojo; - tai nėra didžiuliai pinigai, kurie darytų neigiamą įtaką valstybės biudžetui, bet verslo liudijimų turėtojui galimybė uždirbti pajamas tikrai sumažės. 	<p>Atsižvelgta. Įstatymo projekte siūloma išlaikyti galimybę pajamas gauti ir iš juridinio asmens, tačiau neviršijant 10 proc. nuo bendros galimos sumos (t. y. 2 000 eurų).</p>
<p>Lietuvos smulkiųjų verslininkų ir prekybininkų asociacija</p> <p>Lietuvos buhalterių ir auditorių asociacija</p> <p>Jaunųjų rinkos dalyvių asociacija</p>	<p>Nenustatyti minimalaus 30 dienų laikotarpio, kuriam gali būti išduodamas verslo liudijimas, nes dažnu atveju gyventojų vykdoma veikla yra tik papildoma ir nenuolatinio pobūdžio.</p>	<p>Įvertinta. Įstatymo projektas netikslinamas, įvertinus tai, kaip nurodoma ir aiškinamajame rašte, kad fiksuotas pajamų mokestis mokamas nuo individualios veiklos, kuri iš esmės yra tęstinio pobūdžio.</p>

Lietuvos smulkiųjų verslininkų ir prekybininkų asociacija	Palikti verslo liudijimą gyvenamosios paskirties patalpų nuomai dėl galimo nuomotojų grįžimo į „šešėlį“ dėl nepatogios mokesčio sumokėjimo sistemos ir sunkesnės kontrolės.	Įvertinta. Įstatymo projektas netikslinamas, įvertinus aiškinamajame rašte pateiktus argumentus dėl poreikio užtikrinti nuoseklų fiksuoto pajamų mokesčio traktavimą, kai fiksuotas pajamų mokestis galėtų būti mokamas tik iš tų veiklos rūšių pajamų, kurios laikomos individualia veikla.
Lietuvos buhalterių ir auditorių asociacija		
Pastabos dėl investicinės sąskaitos		
Investor's Forum Lietuvos bankų asociacija (2023 m. balandžio 7 d. el. laiškas) Lietuvos bankas	Pajamoms iš investicinės sąskaitos taikyti 500 eurų lengvatą: <ul style="list-style-type: none"> - vienodos sąlygos nepriklausomai nuo investavimo būdo; - gyventojui nekils sunkumų apsisprendžiant, kuris investavimo būdas mokestine prasme palankesnis. 	Įvertinta. Siūlomas modelis leidžia atidedant apmokestinimo momentą kartu įvertinti įvairių finansinių priemonių tiek pirkimo pardavimo, tiek ir laikymo rezultata, taip pat neriboja galimos per investicinę sąskaitą investuoti sumos, dėl ko siūlomas režimas vertintinas kaip alternatyvi lengvata, todėl taikyti papildomų lengvatų nesiūloma.
Investor's Forum Tarpusavio skolinimo ir sutelktinio finansavimo asociacija (2023 m. balandžio 5 d. el. laiškas) Lietuvos bankų asociacija AB Nasdaq Vilnius (2023 m. balandžio 11 d raštas Nr. 1.2-525 1.2-184)	Investavimo rezultatui taikyti analogiškas lengvatas kaip ir išmokoms pagal ilgalaikio pensijų kaupimo bei investicinio gyvybės draudimo sutartis. <i>Pagrindiniai argumentai:</i> <ul style="list-style-type: none"> - investicinė sąskaita laikytina alternatyviu investavimo būdu šalia pensijų kaupimo bei investicinio gyvybės draudimo. - Be papildomos mokestinės paskatos galime nesulaukti norimo rezultato (aktyvesnio dalyvavimo ir investavimo finansų rinkose) AB Nasdaq Vilnius, Lietuvos bankų asociacija papildomai siūlo svarstyti kitas lengvatų/paskatų alternatyvas, pvz. įmokas atimti iš gyventojų pajamų, subsidijuoti pirminį įnašą.	Įvertinta. Siūlomas modelis leidžia atidedant apmokestinimo momentą kartu įvertinti įvairių finansinių priemonių tiek pirkimo pardavimo, tiek ir laikymo rezultata, taip pat neriboja galimos per investicinę sąskaitą investuoti sumos, dėl ko siūlomas režimas vertintinas kaip alternatyvi lengvata, todėl taikyti papildomų lengvatų nesiūloma.
Lietuvos ūkininkų sąjunga	Neįvesti investicinės sąskaitos, nes neaiški jos nauda ūkininko ūkiui.	Įvertinta. Siūlymas yra orientuotas į pajamų iš investavimo apmokestinimo pokyčius, t. y. nesusijęs su ūkininko vykdoma veikla.

Tarpusavio skolinimo ir sutelktinio finansavimo asociacija	Tikslinti investicinės sąskaitos formuluotę, numatant, kad investicine sąskaita gali būti laikoma ne tik gyventojų turima, bet ir finansų rinkos dalyvio vardu atidaryta sąskaita, per kurią gyventojų vardu atliekamos investicijos į tam tikrus finansinius produktus, taip pat kelių investuotojų bendrai atidaryta sąskaita.	Įvertinta. Siūlomos formuluotės, leidžiančios gyventojui investicine sąskaita laikyti ir jam nepriklausančią bendrą maklerio įmonės ar sutelktinio finansavimo platformos vardu atidarytą sąskaitą, atneštų administravimo sunkumų, tačiau vertinant esamą formuluotę, numatančią, kad iš gyventojų turimos sąskaitos lėšų gali būti daromos investicijos į sutelktinį finansavimą, iš esmės apima ir tuos atvejus, kai dėl finansų rinkos specifikos lėšos pirma turi patekti į rinkos dalyvio tikslinę sąskaitą, o tik tada gali būti įsigyjamoms investicijoms. Atitinkamai, siūloma formuluotė neriboja gyventojų galimybių investicine sąskaita laikyti jo kartu su kitu asmeniu atidarytą sąskaitą, jeigu tokia sąskaita visų bendraturčių naudojama tik investavimo tikslais.
	Užsieniečių gaunamas palūkanas priskirti prie neapmokestinamųjų pajamų, siekiant didinti investavimo Lietuvoje patrauklumą.	Įvertinta. Siūlymas nėra tiesiogiai susijęs su pateiktomis projekto nuostatomis.
Lietuvos mokesčių konsultantų asociacija Lietuvos verslo konfederacija (siūlymai teikiami 2023 m. birželio 12 d. rašte teikiant papildomas pastabas dėl patikslinto Įstatymo projekto)	Leisti investicijas ir į: - -kripto valiutas; - komanditierių įnašus; - Finansinių priemonių rinkų įstatymo 3 straipsnio 15 d. 5-9 p. nurodytas išvestines priemones.	Įvertinta. Investicinės sąskaitos idėjos svarstymo metu išsakyti pastebėjimai, kad įvedant naują apmokestinimo mechanizmą turėtų būti orientuojamasi į labiau reguliuojamus produktus bei tik dalį Finansinių priemonių rinkų įstatymo 3 straipsnio nurodytų išvestinių priemonių, taip pat apribojamos investicijos į savo verslą..
Lietuvos bankas	Leisti investicijas į indėlius, valstybės taupymo lėšas, įmokas į investicinį gyvybės draudimą bei pensijų kaupimą.	Įvertinta. Įstatymo projekto tikslinti nesiūloma atsižvelgiant į tai, kad investicine sąskaita siekiama aktyvesnio gyventojų įsitraukimo į investavimą; be to, išlaikant lengvatas gyvybės draudimo ir pensijų kaupimo išmokoms, šiuos produktus netikslinga įtraukti į investicinės sąskaitos režimą, kaip lemiantį didesnę šių produktų grąžos, orientuotos į papildomas pajamas senatvėje, apmokestinimą.
Lietuvos verslo konfederacija (siūlymai teikiami 2023 m. birželio 12 d. rašte teikiant)	Į investicinės sąskaitos apibrėžimą įtraukti ne tik pinigų, bet ir pačių produktų sąskaitas.	Įvertinta. Apibrėžimo nesiūloma tikslinti atsižvelgiant į tai, kad finansinių produktų sąskaitoje vykstantys pokyčiai (t.y. vieno finansinių priemonių keitimas kitomis) mokesčių prasme aktualūs tiek, kiek jie atsispindi pinigų sąskaitose.

papildomas pastabas dėl patikslinto Įstatymo projekto)		
Lengvatos pajamoms iš akcijų opcionų plėtra		
Ernst&Young Baltic 2023-04-11 raštas Nr. bn	Įstatyme aiškiau apibrėžti situacijas , atitinkančias įstatymo tikslus, nepaliekant jų aiškinti administratoriui.	Įvertinta. Patikslintame Įstatymo projekte apibrėžiama, kokiam sandoriui taikoma nustatyta lengvata, nepaliekant neaiškumų dėl pasirinkimo sandorio sąvokos aiškinimo.
Investor's Forum	Pasirinkimo sandorio trukmę iki realizavimo trumpinti iki 1 m. <i>Pagrindiniai argumentai:</i> <ul style="list-style-type: none">- analogišką trukmę siūlo su LT konkuruojanti LV;- paliekama lankstumo įmonei spręsti dėl visų pasirinkimo sandorių sąlygų;- inovatyvių įmonių atveju treji metai yra per ilgas laikotarpis.	Įvertinta. Vienų metų laikotarpis neatitinka lengvatos nustatymo tikslo skatinti darbuotojų lojalumą ir aktyvų įsitraukimą į įmonės veiklą prisidedant prie įmonės veiklos rezultatų, o taip pat, įvertinus tai, kad nustatyta lengvata nėra apribota papildomomis sąlygomis, toks laikotarpis gali būti naudojamas kaip priemonė metinei neapmokestinamai premijai išmokėti.
Investor's Forum Lietuvos verslo konfederacija	Lengvatą taikyti ne tik akcijų, bet ir kitų darbuotojų lojalumo skatinimo planų atveju.	Įvertinta. Atsižvelgiant į tai, kad nustatant lengvatą pasirinkimo sandoriams, kaip darbuotojų motyvavimo priemonei, buvo numatyta sietis būtent su darbuotojo valdomų akcijų verte ir jo galimybe tapti akcininku ateityje (kas papildomai prisideda prie darbuotojo efektyvumo ir produktyvumą darbe), kartu lengvatos netaikant kitoms priemonėms (planams), kuriais lengviau pakeisti darbuotojui norimą išmokėti apmokestinamą premiją.
Pastabos dėl mokesčio lengvatos dovanoms iš artimųjų siaurinimui		
Ernst&Young Baltic Lietuvos pramoninkų konfederacija Investor's Forum Lietuvos buhalterių ir auditorių asociacija Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmai	Atsisakyti siūlymo apmokestinti dovanas tarp artimų giminaičių. <i>Pagrindiniai argumentai:</i> <ul style="list-style-type: none">- tarp artimų giminaičių perduodamas turtas įsigytas iš apmokestintų pajamų ir yra tiesiog šeimos turto persikirstymas;- nepatrauklu aukštas pajamas gaunantiems asmenims kurti vertę Lietuvoje;- žemės ūkyje populiariu per dovanojimą užtikrinti ūkio veiklos tęstinumą iš kartos į kartą, taip pat kurti bendrus ūkius;- neįmanoma įvertinti, ar tai geriausias sprendimas pagal Teisėkūros pagrindų įstatymą. <i>Alternatyvos:</i> <ul style="list-style-type: none">- didinti neapmokestinamų dovanų vertę (arba ją indeksuoti) bei susieti	Atsižvelgta iš dalies. Atsižvelgiant į žemės ūkio veiklos specifiką, siūloma neapmokestinamosioms pajamoms priskirti iš artimiausių šeimos narių dovanų gautą turtą, kuris buvo naudojamas individualioje žemės ūkio veikloje, su sąlyga, kad dovaną gavęs gyventojas tęs šios veiklos vykdymą; brolių, seserų dovanoto turto atveju neapmokestinamų pajamų riba padidinta iki sumos, siūlomos nustatyti iš kitų artimų šeimos narių gautoms neapmokestinamosioms pajamoms.

Lietuvos ūkininkų sąjunga	<p>ją su VDU;</p> <p>- vietoje dovanojimo tarp šeimos narių apmokestinimo įvesti taisyklę, kad dovanoto turto įsigijimo kaina yra 0 EUR arba išlieka tokia, kokia buvo dovanotojo lygmenyje, kai yra tai pagrindžiantys įrodymai.</p>	
Lietuvos verslo konfederacija	<p>Lietuvos verslo konfederacija 2023 m. birželio 12 d. rašte teikiant papildomas pastabas dėl patikslinto Įstatymo projekto nurodo, kad lengvatos taikymas tik žemės ūkio veikloje naudojamo turto perdavimui nepagrįstas kitų verslo rūšių atžvilgiu.</p>	<p>Įvertinta. Lengvata išskirtinai žemės ūkio sektoriui taikoma atsižvelgiant į šiam sektoriui būdingus verslo perdavimo/reorganizavimo apribojimus, susijusius su iš Europos struktūrinių fondų gaunamo finansavimo sąlygomis.</p>
Lietuvos mokesčių konsultantų asociacija	<p>Svartyti nustatyti aukštesnes ribas ar konkrečius apmokestinamus objektus; neaiškus siūlomų ribų pagrindimas.</p>	<p>Atsižvelgta iš dalies. Atsižvelgiant į žemės ūkio veiklos specifiką, siūloma neapmokestinamosioms pajamoms priskirti iš artimiausių šeimos narių dovanų gautą turtą, kuris buvo naudojamas individualioje žemės ūkio veikloje, su sąlyga, kad dovaną gavęs gyventojas tęs šios veiklos vykdymą; brolių, seserų dovanoto tirtu atveju neapmokestinamų pajamų riba padidinta iki sumos, siūlomos nustatyti iš kitų artimų šeimos narių gautoms neapmokestinamosioms pajamoms.</p>
Savivaldybių asociacija	<p>Iš esmės pritaria dovanų apmokestinimui, bet siūlo kitą modelį: visais atvejais taikyti standartinę (šiuo metu galiojančią) neapmokestinamų dovanų 2500 eurų sumą, o šią sumą viršijančioms dovanoms iš sutuoktinių, vaikų, tėvų taikyti lengvatinį 1-2 proc. mokesčio tarifą, dovanoms iš kitų giminaičių (senelių, vaikų, brolių, seserų) taikyti lengvatinį 3-5 proc. mokesčio tarifą.</p> <p><i>Pagrindiniai argumentai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - didintų apmokestinimo teisingumą, - padėtų užkardyti dirbtinį turto persikirstymą tarp artimų asmenų, kuris neretai atliekamas mokesčių optimizavimo tikslu. 	<p>Įvertinta. Atsižvelgiant į iš visuomenės gautas pastabas, kuriomis nepritariama siūlymui apmokestinti dovanas iš artimųjų, perėjimas prie visuotinio tokių dovanų apmokestinimo, kad ir labai nedideliu tarifu, nebūtų priimtinas.</p>
Lietuvos bankas	<p>Pritariant dovanų apmokestinimui siūloma neapmokestinamos dovanos vertės ribą taikyti jos nesiejant su mokestiniu laikotarpiu.</p>	<p>Įvertinta. Įstatymo projektas netikslinamas atsižvelgiant į bendrą principą, kad gyventojų pajamų mokesčio mokestinis laikotarpis yra kalendoriniai metai, taip pat galimus administravimo sunkumus, įskaitant senaties terminą, taikomą apskaičiuojant gyventojų mokėtiną mokestį.</p>
Pastabos dėl galimybės iš pajamų atimti įmokas pagal gyvybės draudimo ir pensijų kaupimo sutartis siaurinio		
Lietuvos gyvybės draudimo įmonių asociacija (2023 m. balandžio 7 d. raštas)	<p>Nepitaria mokesčio lengvatos įmokoms pagal gyvybės draudimo ir pensijų kaupimo sutartis siaurinimui.</p> <p><i>Pagrindiniai argumentai:</i></p>	<p>Įvertinta. Įstatymo projektas netikslinamas įvertinus aiškinamajame rašte nurodytas lengvatos atsisakymo priežastis. Teisėti lūkesčiai užtikrinami nustatant 10 metų laikotarpį, kuriuo iki įstatymo įsigaliojimo dienos sudarytoms</p>

<p>Nr. 1071)</p> <p>Lietuvos laisvosios rinkos institutas</p> <p>Lietuvos verslo konfederacija (lengvatas siūloma išlaikyti ir 2023 m. birželio 12 d. rašte teikiant papildomas pastabas dėl patikslinto Įstatymo projekto)</p> <p>Lietuvos mokesčių konsultantų asociacija</p> <p>Jaunųjų rinkos dalyvių asociacija</p>	<ul style="list-style-type: none"> - dėl taikomų apribojimų galimų atimti įmokų sumai akivaizdu, kad lengvata orientuota į mažų ir vidutinių pajamų gavėjus; - investicinio gyvybės draudimo ir ilgalaikio kaupimo pensijai produktai skirti pasyviems investuotojams, kurie kitais investavimo (taupymo) būdais greičiausiai nesinaudos, dėl ko vėliau pačiai valstybei teks didesnė našta užtikrinant adekvačias tokių gyventojų pajamas sulaukus pensinio amžiaus; - esama lengvata efektyvi ir prisideda prie gyventojų taupymo įpročių keitimo, kurie Lietuvoje vis dar prasti; - nuolatinis taikomų lengvatų peržiūrėjimas/keitimas mažina gyventojų pasitikėjimą valstybės ilgalaikę politiką; nors šiuo atveju realus lengvatos taikymo poveikis valstybės finansams yra mažareikšmis; - pažeidžiamas teisėtų lūkesčių principas, nes gyventojas pagrįstai tikisi, kad apmokestinimo sąlygos, buvusios sutarties sudarymo metu, galios visą sutarties laikotarpį; - užsienio šalių praktikoje įprasta skatinti ilgalaikį taupymą ateičiai mokesstinėmis priemonėmis; - pažeidžiamas solidarumo principas, neužtikrinant vienodų galimybių tiek aukštas, tiek mažesnes pajamas gaunantiems gyventojams ateityje pretenduoti į oresnį gyvenimą; - kaupimas III pakopos pensijų fonduose didina kapitalo prieinamumą Lietuvos verslui ir skatina kapitalo rinkų plėtrą.. 	<p>sutartims lengvata vis dar bus taikoma. 10 metų laikotarpis vertintinas kaip pakankamas gyventojui prisitaikyti prie pasikeitusių apmokestinimo sąlygų.</p>
<p>Lietuvos investicinių ir pensijų fondų asociacija (2023 m. balandžio 11 d. raštas Nr. 2304-11)</p>	<p>Nepritaria lengvatos įmokoms į pensijų fondus naikinimui</p> <p><i>Pagrindiniai argumentai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - eliminuojamas skatinimas investuoti į ateitį; - kaupimas pensijų fonduose yra palankesnis produktas nei investicinis gyvybės draudimas; - siūlymai naikinti mokesčines lengvatas kaupti III pakopos pensijų fonduose prieštarauja LR Vyriausybės programos nuostatoms dėl papildomo pensinio draudimo garantijų ir plėtros, pagal kurias siekiama, kad privataus pensijų kaupimo sistema būtų efektyvi, aiškiai reglamentuojama, pastovi, skaidri ir užtikrinanti teisėtų lūkesčių principo įgyvendinimą, kartu numatant skatinti papildomą savanorišką pensijų draudimą; - neužtikrinamas teisėtų lūkesčių principas. <p>Jei būtų nutarta lengvatos atsisakyti, jos tęstinumas turėtų būti užtikrintas visoms sudarytoms sutartims, o tokias sutartis turėtų būti leidžiama sudaryti dar</p>	<p>Įvertinta. Įstatymo projektas netikslinamas, įvertinus aiškinamajame rašte nurodytas lengvatos atsisakymo priežastis. Teisėti lūkesčiai užtikrinami nustatant 10 metų laikotarpį, kuriuo iki įstatymo įsigaliojimo dienos sudarytoms sutartims lengvata vis dar bus taikoma. 10 metų laikotarpis vertintinas kaip pakankamas gyventojui prisitaikyti prie pasikeitusių apmokestinimo sąlygų.</p>

	bent vienerius metus, t.y. iki 2024 m. pabaigos.	
Lietuvos investicinių ir pensijų fondų asociacija	Keisti taikomą mokesčio lengvatą įmokoms į II pakopos pensijų fondus, atsisakant 3 proc. išlygos, taip paskatinant kaupti ir tuos gyventojus, kurie neturi galimybių atitinkamo dydžio įmokas mokėti reguliariai, bei įvertinant, kad atitinkam išlyga netaikoma III pakopos fondų atveju.	Įvertinta. Įstatymo projektas netikslinamas, įvertinus kaupimo II pakopoje ypatumus, t. y. tai, kad iki tam tikros ribos valstybė jau ir taip prisideda papildomomis įmokomis.
Kiti siūlymai ir pastabos		
Investor's Forum	NPD taikyti pajamoms iki 2 VDU, t. y. iki 3369,80 EUR. - Pajamoms, viršijančioms 1926 EUR per mėnesį, taikyti šią NPD formulę: $NPD = 328 - 0,12 \times (DU - 637)$ <i>Pagrindiniai argumentai:</i> <ul style="list-style-type: none">- NPD šiai grupei nebuvo keičiamas jau kelerius metus;- mokesčių reforma pasiektų socialinį efektą ir būtų kiek įmanoma teisingesnė daugumai dirbančiųjų.	Įvertinta. 2021 metais atlikus galimų NPD pokyčių analizę siekiant didesnio NPD poveikio pajamų nelygybei buvo priimtas sprendimas nuo 2022 metų NPD toliau didinti tik iki 1 VDU uždirbantiems, o uždirbantiems nuo 1 VDU iki 2 864 eurų per mėnesį NPD dydį užšaldyti 2021 metų lygio. Toks sprendimas ne tik leidžia efektyviau prisidėti prie pajamų nelygybės mažinimo, bet ir greičiau sumažinti atotrūkį tarp MMA ir maksimalaus taikytino NPD. Dabartinis NPD didino pasiūlymas užtikrina šio siekio tęstinumą.
Lietuvos buhalterių ir auditorių asociacija	NPD taikyti visoms pajamoms, kurios apmokestinamos 20 proc. tarifu, nes dabar dirbantieji naudoja 625 eurų NPD, o individualią veiklą vykdančys bet koku atveju moka 5 proc.	Įvertinta. Nors NPD taikymo tvarka nekeičiama, tačiau vertinant siūlymą atsižvelgta į tai, kad MMA gaunantis darbuotojas, prisitaikantis projektu siūlomą maksimalų NPD vis dar moka pajamų mokestį, kuris sudarys apie 3 proc., t. y. tiek pat, kiek siūloma ir individualią veiklą vykdančiam gyventojui, gaunančiam iki 15 000 apmokestinamųjų pajamų.
Investor's Forum	Galėtų būti įvedamos lengvatos gyventojams, leidžiančios deklaruojant apmokestinamąsias metines pajamas atskaityti tam tikras su tvarumu susijusias išlaidas (pvz. elektromobilio, saulės jėgainių įsigijimui, ar kt.).	Įvertinta. Lengvata didžiausią naudą teiktų didesnes pajamas gaunantiems. Be to, tikslinė parama yra teikiama su tvarumu susijusiems objektams įsigyti.
Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmai,	Mažinti dabar esančių bene 72 mokesčių tipų skaičių.	Įvertinta. Nėra visai tikslu įvardyti tai kaip skirtingus „mokesčių tipus“, nes minimi skirtumai (įskaitant skirtingų kodų priskyrimą pajamoms deklaravimo tikslais) atsiranda ne tik dėl įstatyme nustatytų skirtingų apmokestinimo sąlygų atskiroms pajamų rūšims, tačiau ir mokesčių administravimo tikslais.
Įvairios kūrybinės ir kultūrinės profesijos ir veiklas vienijančios asociacijos ir organizacijos (iki 30	Siūloma vienodinti individualią veiklą vykdančių asmenų pajamų skirstymo A ir B klasės pajamoms tvarką, juridinių asmenų mokamas pajamas atlikėjams pripažįstant B klasės pajamomis.	Įvertinta. Siūlymas nėra susijęs su institucijoms ir visuomenei teiktomis konkrečiomis Įstatymo projekto nuostatomis, dėl ko sprendimui dėl šių siūlymų priimti reikalingas papildomas siūlymų vertinimas.

asociacijų)		
Lietuvos auditorių rūmai	Projekte nepateikiami siūlymai dėl skaidresnės ir aiškesnės mažųjų bendrijų narių apmokestinimo sistemos.	Įvertinta. Siūlymas nėra susijęs su institucijoms ir visuomenei teiktomis konkrečiomis Įstatymo projekto nuostatomis, dėl ko sprendimui dėl šių siūlymų priimti reikalingas papildomas siūlymų vertinimas.
Lietuvos buhalterių ir auditorių asociacija	Visus projekte numatomus konkrečius dydžius numatyti ne fiksuotomis sumomis, o susieti su kintančia infliacija.	Įvertinta. Įstatymo projekte dalis dydžių nurodomi konkrečia eurų suma, atsižvelgiant į tai, kad ne visais atvejais pasikeitus ekonominiams rodikliams yra tikslinga automatiškai keisti visus įstatyme nustatytus dydžius (pvz., kalbant apie mokesčio lengvatas); be to, automatinis dydžių keitimas be atskiro netekimų įvertinimo galėtų turėti neigiamą įtaką valstybės ir savivaldybių biudžetų planavimui.
Lietuvos verslo konfederacija (2023 m. birželio 12 d. rašte teikiant papildomas pastabas dėl patikslinto Įstatymo projekto)	Siūloma aiškiai apibrėžti, kad už papildomo pajamų mokesčio išskaičiavimą ir sumokėjimą atsakingas pats gyventojas, neatsižvelgiant į tai, kokiai klasei (A ar B) gautos pajamos priskirtinos.	Įvertinta. Projekte nesiūloma įtraukti papildomų nuostatų šio klausimo reglamentavimui, atsižvelgiant į tai, kad sistemiškai aiškinant įstatymo bei Įstatymo projekto nuostatas dėl mokesčio apskaičiavimo ir sumokėjimo tvarkos ir terminų, prievolė sumokėti papildomą mokestį ir pagal galiojančias/siūlomas nuostatas tenka pačiam gyventojui, nes šis mokestis išskaičiuojamas ir sumokamas ne nuo konkrečios išmokos šios išmokos išmokėjimo metu, o nuo bendrų visų rūšių gyventojų pajamų pasibaigus mokestiniam laikotarpiui, dėl ko mokestį išskaičiuojantis asmuo tokio mokesčio apskaičiuoti negalėtų.